

FORORD

Revisjon Midt-Norge SA har gjennomført denne forvaltningsrevisjonen på oppdrag fra Vefsn kommunes kontrollutvalg i perioden februar 2025 til juli 2025.

Vi vil takke alle som har bidratt med informasjon i prosjektet.

Alle rapporter fra Revisjon Midt-Norge SA publiseres på www.revisjonmidt norge.no.

Inderøy, 13.08.25

Johannes O. Nestvold

Oppdragsansvarlig revisor

Eirik Gran Seim

Prosjektmedarbeider

R **M** **Revisjon**
Midt-Norge

Bidrar til forbedring

SAMMENDRAG

Revisjon Midt-Norge SA har gjennomført denne forvaltningsrevisjonen på oppdrag fra kontrollutvalget i Vefsn kommune. Vi har undersøkt om kommunens planarbeid skjer i tråd med regelverket og samtidig hensyntar lokale behov.

Kontrollutvalget bestilte revisjonen 15. november 2024 (sak 48/24), med utgangspunkt i *Plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll 2024–2028*. I møte 18. februar 2025 (sak 02/25) sluttet utvalget seg til revisjonens prosjektplan.

Kommunen har i stor grad sikret en helhetlig planprosess som samlet sett ivaretar lovkrav, lokale behov og effektiv gjennomføring

Rapporten viser at kommunen har sørget for lovmessig forankring av planverket, involvert relevante aktører og gjennomført nødvendige analyser og vurderinger. Kommunen benytter digitale verktøy og har strukturert høringsprosessene. Samtidig er det behov for å styrke koblingen mellom plan og økonomi, konkretisere bærekraftsmålene og forbedre grunnlagsdokumentasjonen i planforslag før høring. Det kan også være behov for å sikre at statlige planretningslinjer i større grad integreres og avklares tidlig i planprosessen, slik at enkelte forhold kan være bedre avklart før offentlig ettersyn.

Revisor har følgende anbefalinger til kommunens videre planarbeid:

- Kommunen bør i kommuneplanens samfunnsdel tydeliggjøre hvordan bærekraftsmålene blir ivaretatt.
- Kommunen bør etablere en systematikk som sikrer koblingen mellom planmål, prioriterte tiltak og økonomiske rammer.
- Kommunen bør styrke det tidlige utredningsarbeidet i plansaker for å sikre bedre beslutningsgrunnlag før høring.

INNHALDSFORTEGNELSE

Forord	2
Sammendrag.....	3
Innholdsfortegnelse	4
1 Innledning.....	7
1.1 Bestilling	7
1.2 Problemstillinger.....	7
1.3 Metode	8
1.4 Uttalelse om rapport	10
1.5 Om planarbeid i Vefsn kommune.....	10
1.6 Om kommunalt planarbeid.....	11
2 Lovmessig forankring og oppdatering	13
2.1 Problemstilling	13
2.2 Revisjonskriterier	13
2.3 Funn.....	13
2.3.1 Planstrategi.....	13
2.3.2 Sammenhengen mellom samfunnsutvikling og arealforvaltning	14
2.3.3 Planregister.....	15
2.3.4 Statlige planretningslinjer	15
2.4 Vurdering.....	16
2.5 Konklusjon.....	18
3 Medvirkning og tverrsektorielt samarbeid	20
3.1 Problemstilling	20
3.2 Revisjonskriterier	20
3.3 Funn.....	20
3.3.1 Høring og medvirkningsprosesser.....	20
3.3.2 Oppfølging av innspill fra sektormyndigheter og andre aktører.....	21
3.4 Vurdering.....	22
3.5 Konklusjon.....	23
4 Langsiktighet og bærekraft	24
4.1 Problemstilling	24
4.2 Revisjonskriterier	24
4.3 Funn.....	24
4.3.1 Konkrete mål for bærekraftig utvikling	24
4.3.2 Vurderinger av konsekvenser for miljø og samfunn.....	25
4.3.3 Langsiktighet i arealplanleggingen	26
4.3.4 Risiko og sårbarhetsanalyse for klimarisiko og naturfarer	26
4.4 Vurdering.....	27
4.5 Konklusjon.....	29

5	Forutsigbarhet og likebehandling	30
5.1	Problemstilling	30
5.2	Revisjonskriterier	30
5.2.1	Offentlig ettersyn av kommuneplanens arealdel og samfunnsdel	30
5.2.2	Dokumentering og offentliggjøring av høringsinnspill	32
5.3	Vurdering	32
5.4	Konklusjon	34
6	Effektivitet og kvalitet	35
6.1	Problemstilling	35
6.2	Revisjonskriterier	35
6.3	Funn	35
6.3.1	Bruk av digitale verktøy	35
6.3.2	Naturmangfold ved konsekvensutredning	36
6.3.3	Utredning og samordning ved arealplanleggingen	37
6.4	Vurdering	37
6.5	Konklusjon	39
7	Behov og muligheter	41
7.1	Problemstilling	41
7.2	Revisjonskriterier	41
7.3	Funn	41
7.3.1	Arealregnskap	41
7.3.2	Kunnskapsgrunnlaget for planstrategien	41
7.3.3	Koblingen mellom handlingsplan og økonomiplan	42
7.3.4	Dispensasjonspraksis og planvask	43
7.4	Vurdering	44
7.5	Konklusjon	46
8	Konklusjon og anbefalinger	47
8.1	Konklusjon	47
8.2	Anbefalinger	47
	Kilder	48
	Vedlegg 1 – Utledning av revisjonskriterier	51
	Vedlegg 2 – uttalelse	58

Tabell

Tabell 1. Sammenligning av tall fra KOSTRA for andel dispensasjonsvedtak	43
--	----

Figurer

Figur 1. Administrativt organisasjonskart Vefsn kommune	10
Figur 2. Publisering av offentlig ettersyn av KPA på Facebook.....	31
Figur 3. Publisering av offentlig ettersyn av planprogram for samfunnsdelen på Facebook	32

1 INNLEDNING

1.1 Bestilling

Kontrollutvalget i Vefsn kommune bestilte den 15.11.24, sak 48/24 en forvaltningsrevisjon av kommunens planarbeid. Revisor vurderte ut fra bestillingen at kontrollutvalget ønsket å se på om kommunen foretar planarbeidet i tråd med gjeldende regelverk, samt hensyntar lokale behov. Bestillingen er foretatt med bakgrunn i Plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll 2024-2028, Vefsn kommune. I kontrollutvalgets møte den 18. februar 2025, i sak 02/25, vedtok kontrollutvalget enstemmig å slutte seg til problemstillingene, leveringstidspunkt og ressursrammen som revisjonen har foreslått i prosjektplanen. Kontrollutvalget gav innspill om at kommunen potensielt bruker mye tid på behandling av dispensasjonssaker i byggesaker og at det kan være interessant med en fremstilling av statistikk for dette.

1.2 Problemstillinger

Følgende problemstilling og delproblemstillinger vil bli besvart i rapporten:

- **Sikrer kommunen en helhetlig planprosess som samlet sett ivaretar lovkrav, lokale behov og effektiv gjennomføring, ved å:**
  - sørge for at planverket er lovmessig forankret og oppdatert
  - legge til rette for medvirkning fra innbyggere og tverrsektorielt samarbeid
  - integrere bærekraftige prinsipper og en langsiktig tilnærming i planleggingen
  - sikre forutsigbarhet og likebehandling i beslutningsprosesser
  - effektivisere arbeidsprosesser og styrke kvaliteten på planarbeidet
  - tilpasse planleggingen til kommunens behov og muligheter

I vurderingen av de enkelte revisjonskriteriene er det tatt utgangspunkt i et overordnet nivå, og det er ikke gjennomført en uttømmende gjennomgang av alle krav, forventninger og veiledere som kan være relevante. For flere av temaene finnes det omfattende nasjonale føringer og faglige anbefalinger, eksempelvis slik det fremgår av regjeringens omtale av nasjonale føringer og planoppgaver¹. Det er derfor viktig å være klar over at enkelte tolkninger og detaljerte krav til helhetlig planlegging kan gå utover det som er fanget opp i denne gjennomgangen. Våre

---

¹ Kommunal- og distriktsdepartementet. (2025). *Nasjonale føringer og planoppgaver*. Hentet fra https://www.regjeringen.no/no/tema/plan-bygg-og-eiendom/plan_bygningsloven/planlegging/plansystem_prosess/nasjonale_planoppgaver/id2835787/

vurderinger bygger på tilgjengelig dokumentasjon og intervjuer, og fokuserer på overordnede trekk i kommunens planarbeid.

1.3 Metode

Forvaltningsrevisjonen er gjennomført i henhold til NKRFs standard for forvaltningsrevisjon, RSK 001. Revisor har vurdert egen uavhengighet overfor Vefsn kommune, jf. kommuneloven § 24-4 og forskrift om kontrollutvalg og revisjon kapittel 3.

Vi har brukt flere metoder for å samle inn data til dette prosjektet.

Dokumentgjennomgang

Dokumentanalyse er en sentral metode i kommunal revisjon, da den gir tilgang til skriftlig materiale som planer, vedtak, rapporter og regnskap. Dette gir et objektivt grunnlag for å evaluere kommunens praksis opp mot lover, forskrifter og interne retningslinjer. Metoden er spesielt nyttig for å undersøke hvordan vedtatte strategier og rutiner er implementert og fulgt opp i praksis. Den gir også mulighet til å identifisere avvik mellom dokumentert praksis og faktisk gjennomføring, samt støtte opp under funn fra andre datainnsamlingsmetoder som intervjuer.

En svakhet ved dokumentanalyse er at den bygger på eksisterende materiale, som kan være ufullstendig, ikke oppdatert, eller utformet for å ivareta bestemte interesser eller formål. Metoden gir heller ikke innsikt i hvordan ansatte tolker eller praktiserer innholdet i dokumentene. Videre kan analysen bli tidkrevende hvis dokumentmengden er stor, og det kan være utfordrende å vurdere kvaliteten og troverdigheten til informasjonen. Disse svakhetene kan imidlertid kompenseres ved å kombinere dokumentanalyse med andre metoder, som intervjuer for å sikre et mer helhetlig bilde².

Denne revisjonen har fokusert på kommunens planstrategi, kommuneplanens arealdel og kommuneplanens samfunnsdel, samt tilhørende grunnlagsdokumenter til disse planene. Øvrige arealplaner eller temaplaner mv, er ikke gjennomgått.

---

² Norges Kommunerevisorforbund. (2023). *Veileder i forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll* (Publikasjon, oktober 2023). Hentet fra: https://www.nkrf.no/filarkiv/File/Publikasjoner/Veileder_forvaltningsrevisjon_og_eierskapskontroll_10_2023_FERDIG.pdf

Intervju

Intervju er valgt som metode fordi det kan gi dypere innsikt i ansattes erfaringer, oppfatninger og praksis. Denne tilnærmingen gjør det mulig å utforske årsakssammenhenger, kontekst og nyanser som ikke fanges opp gjennom dokumentanalyse eller spørreundersøkelser.

Intervjuer gir fleksibilitet til å stille oppfølgingsspørsmål og avdekke uventede temaer, samtidig som de gir mulighet for å sammenligne informasjon på tvers av kilder noe som kan øke validiteten. Denne metoden legger til rett for å sikre en helhetlig og pålitelig vurdering av kommunens drift og forbedringsmuligheter³.

Intervju som metode har noen svakheter. Blant annet er det risiko for subjektivitet, tids- og ressurskrevende prosesser, samt begrenset generaliserbarhet grunnet få informanter. Det kan også oppstå utfordringer knyttet til hva som anses som sosialt akseptable svar. Informanter kan gi tilpassede svar, og kvaliteten avhenger ofte av intervjuers ferdigheter⁴.

Vi har intervjuet følgende kommunalt ansatte i dette prosjektet:

- Kommunedirektøren
- Kommunalsjef infrastruktur og samfunnsutvikling
- Enhetsleder plan og utvikling
- Fagleder plan og byggesak

Kunstig intelligens (Chat GPT og Microsoft Copilot)

Revisjon Midt-Norge AS bruker kunstig intelligens som støtte i arbeidsprosessene, i tråd med selskapets retningslinjer. I denne rapporten har kunstig intelligens blitt brukt til å foreslå relevante kilder (søkemotor), oppstille kildelister, bidra til klart språk i rapporten, identifisere mønstre i datamaterialet og som støtte i formuleringen av vurderinger, konklusjon og anbefalinger. Det faglige innholdet er kvalitetssikret og vurdert opp mot datagrunnlaget.

Vurdering av metode

Samlet vurderes den metodiske tilnærmingen som relevant og egnet til å besvare problemstillingen i denne forvaltningsrevisjonen. Datainnsamlingen er gjennomført ved bruk

---

³ Direktoratet for forvaltning og økonomistyring. (2022). *Intervju som metode*. Anskaffelser.no. Hentet fra: <https://anskaffelser.no/verktoy/veiledere/intervju-som-metode>

⁴ Friberg, J. H. (2019). Tvilsomme informanter, troverdig forskning? Refleksjoner over intervjuet som forskningsmetode, med utgangspunkt i en studie av tilreisende fattige fra Romania. *Norsk sosiologisk tidsskrift*, 3(2), 119–136. <https://doi.org/10.18261/issn.2535-2512-2019-02-02>

av flere komplementære metoder – intervjuer, dokumentanalyse og saksgjennomgang – noe som har gjort det mulig å belyse temaet fra ulike perspektiver og dermed styrket både validitet og pålitelighet i funnene.

Selv om det foreligger enkelte metodiske svakheter, som at vi ikke har snakket med innbyggere i kommunen, næringsaktører, sektormyndigheter, frivillige organisasjoner eller interessegrupper, er disse forholdene vurdert og i noen grad kompensert for gjennom kombinasjonen av ulike metoder. Det samlede metodegrunnlaget vurderes derfor som tilstrekkelig til å danne et forsvarlig grunnlag for våre vurderinger og konklusjoner.

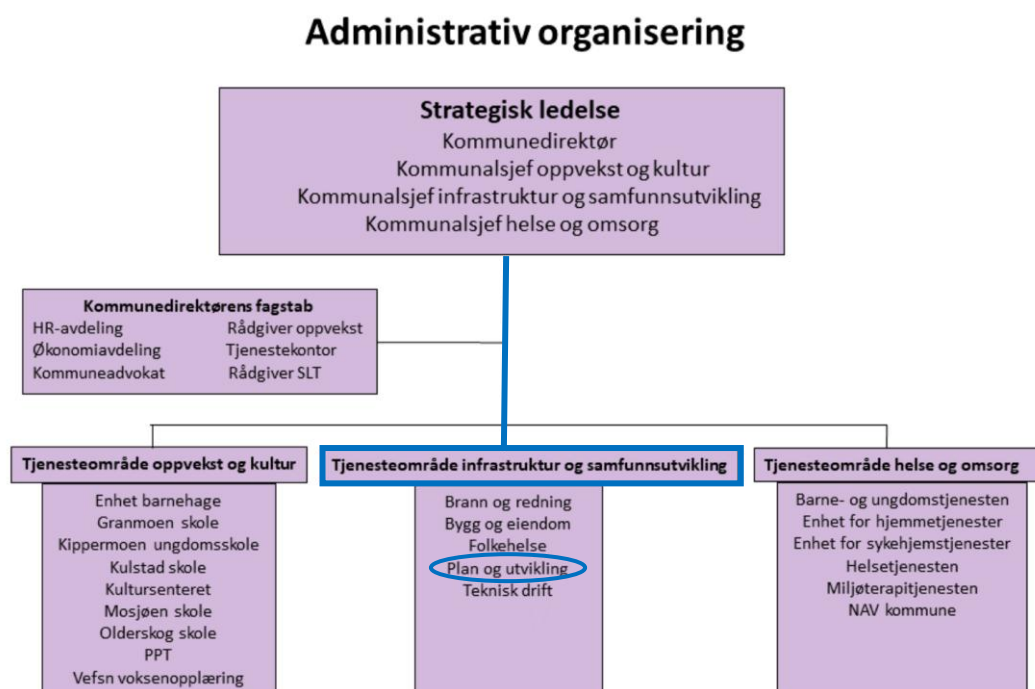
1.4 Uttalelse om rapport

En foreløpig rapport ble sendt til kommunedirektøren for uttalelse den 19. juli. Revisjon Midt-Norge SA mottok svar den 6. august. Revisor har korrigert rapporten ut fra de tilbakemeldinger som er kommet i uttalelsen. Uttalelsen er vedlagt i sin helhet i rapporten sitt vedlegg 2.

1.5 Om planarbeid i Vefsn kommune

Vefsn kommune har en administrativ organisering med strategisk ledelse som består av kommunedirektøren og tre kommunalsjefer for hver sin sektor.

Figur 1. Administrativt organisasjonskart Vefsn kommune

Kilde: Vefsn kommune sin hjemmeside.

Planarbeidet i kommunen er organisatorisk plassert under tjenesteområdet «*Infrastruktur og samfunnsutvikling*», nærmere bestemt i enheten «Plan og utvikling». Enheten ledes av en enhetsleder med det overordnede ansvaret for å sikre at kommunens planarbeid er i tråd med kravene i plan- og bygningsloven. En fagleder bistår både med faglig ledelse og med saksbehandling innen plan- og byggesaker.

Enheten består av flere faggrupper – Landbruk, Kart/Oppmåling, Kommunale Avgifter, Vannkoordinator og Plan og byggesak. Sistnevnte faggruppens leder har fagansvaret for to byggesaksbehandlere og fire planleggere. Én av planleggerne har pr. i dag ansvaret for å arbeide fullt ut med kommuneplanens arealdel.

Kommunen vurderer at den innehar bred og tverrfaglig kompetanse internt. Dette inkluderer fagområder som juss, arkitektur, naturforvaltning og samfunnsgeografi.

Kommunen har eget politisk utvalg for samfunnsutvikling og infrastruktur, som fungerer som rådgivende organ for planutvalget som er formannskapet. Formannskapet er vedtaksmyndighet etter delegering fra kommunestyret.

Kommunen er i slutfasen av sitt arbeid med ny kommuneplanens arealdel, og har i juni i år også lagt ut planprogram for revisjon av kommuneplanens samfunnsdel på offentlig ettersyn.

1.6 Om kommunalt planarbeid

Planarbeid i kommunal sektor bygger på plan- og bygningsloven og utdypes blant annet i veiledere som «*Samfunnsdelen i kommuneplanen*» (T-1492)⁵ og «*Kommuneplanens arealdel – veileder om utarbeiding, innhold og planprosess*» (H-2481-B)⁶. Samfunnsdelen er kommunens overordnede strategiske dokument og skal trekke opp langsiktige utviklingsmål og vise hvordan kommunen vil møte framtidige utfordringer og behov. Den er et styringsverktøy for både politikk og administrasjon, og skal legge grunnlag for sektorplaner og arealbruk. Planen skal utformes med en bred tilnærming som integrerer både sosiale, økonomiske og miljømessige forhold i tråd med bærekraftsprinsipper og FNs bærekraftsmål.

---

⁵ Miljøverndepartementet. (2011). *Veileder – Samfunnsdelen i kommuneplanen (T-1492)*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/493007ab4f9349a295a34982f77173ec/t-1492.pdf>

⁶ Kommunal- og distriktsdepartementet. (2022). *Kommuneplanens arealdel – Veileder om utarbeiding, innhold og planprosess (H-2481 B)*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/135bf8fa9f264d7b86700a7711863578/no/pdfs/h-2481-b-kommuneplanens-arealdel.pdf>

Arealdelen bygger på samfunnsdelen og skal konkretisere arealstrategien i tråd med de overordnede målene. Den gir juridisk bindende bestemmelser om bruk og vern av arealer og skal være basert på oppdatert kunnskapsgrunnlag og samfunnets behov. Samordning og samarbeid med statlige og regionale myndigheter er sentralt, og planprosessen skal sikre en god balanse mellom nasjonale og lokale hensyn.

Planleggingen skal være forankret i en vedtatt kommunal planstrategi, som avklarer hvilke planer som skal revideres eller utarbeides i kommunestyreperioden. Strategien gir mulighet for tilpasning til lokale behov og ressurser, og brukes til å effektivisere planarbeidet ved å prioritere innsatsområder.

Medvirkning fra innbyggere og berørte parter er et lovkrav i planprosessen. Plan- og bygningsloven § 5-1⁷ krever aktiv deltakelse og dialog fra et tidlig stadium i planarbeidet. Dette skal sikre forankring, kvalitet og legitimitet, og opplegget for medvirkning skal utdypes i planprogrammet. Det vektlegges også at planleggingen skal fremme likebehandling og forutsigbarhet, gjennom tydelige prosedyrer og transparens i beslutningsprosessene.

---

⁷ Plan- og bygningsloven. (2008). *Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven) [§ 5-1]*. Hentet fra https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-06-27-71/KAPITTEL_2#%C2%A75-1

2 LOVMESSIG FORANKRING OG OPPDATERING

2.1 Problemstilling

Det er utarbeidet følgende delproblemstilling:

- Sørger kommunen for at planverket er lovmessig forankret og oppdatert?

2.2 Revisjonskriterier

Følgende revisjonskriterier er utledet for denne problemstillingen:

- Kommunen skal ha en planstrategi som er vedtatt av kommunestyret minst én gang i hver valgperiode, og som bygger på en drøfting av kommunens planbehov
- Kommuneplanens arealdel skal angi hovedtrekkene i arealdisponeringen og sikre en langsiktig sammenheng mellom samfunnsutvikling og arealbruk
- Kommunen skal ha et oppdatert planregister som gir oversikt over gjeldende planer
- Kommunen skal ha rutiner for å sikre at planene er i tråd med statlige planretningslinjer

Utleddningen av revisjonskriteriene finnes i vedlegg 1.

2.3 Funn

2.3.1 Planstrategi

Planarbeidet med planstrategien for perioden 2024–2027 startet i september 2023, parallelt med oppstarten av ny kommunestyreperiode. Som del av forberedelsene ble det sendt ut forespørsel til kommunalsjefer og utvalgte enhetsledere om innspill til behov for nye planer og revisjon av eksisterende planer. Det ble arrangert møter med kommunalsjefer og folkehelseenheten for å avklare deres behov, og innspillene ble dokumentert og vurdert i etterkant. Arealregnskap og folkehelseoversikt ble lagt frem for formannskapet før høring, og det ble gjennomført en politisk drøfting 29. april 2024, hvor formannskapets representanter fikk komme med innspill til strategien. Planstrategien ble deretter sendt på høring og ble senere behandlet og vedtatt i formannskapet og kommunestyret. Under høringen kom det innspill både fra politiske partier og eksterne instanser. Arbeidet med planstrategien har vært forankret

i eksisterende planutfordringer, ressursbegrensninger og prioriteringsbehov på tvers av tjenesteområder.

2.3.2 Sammenhengen mellom samfunnsutvikling og arealforvaltning

Kommuneplanens arealdel (KPA) er fra 2004 og oppstart for ny KPA skjedde i 2018 med planprogram. Av kapasitetsmessige utfordringer ble ikke dette arbeidet videreført før høsten 2022. Planprogrammet ble da fornyet og forenklet, og planforslag utarbeidet. Kommunen har pr. i dag planforslaget lagt ut til andre gangs offentlig ettersyn. KPA er ifølge planprogrammet en grovmasket, overordnet plan for arealbruken i kommunen. Utenfor regulerte områder er kommuneplanen et av de viktigste styringsverktøyene for arealbruken. Planen består av tre hoveddeler: plankart, planbestemmelser og planbeskrivelse. Plankartet viser arealformål og hensynssoner, mens planbestemmelsene inneholder juridisk bindende bestemmelser og retningslinjer knyttet til plankartet. Planbeskrivelsen redegjør for hvordan planen følger opp planprogrammet og ivaretar nasjonale og regionale krav og forventninger. Den fungerer også som et verktøy for kommunens saksbehandling og praktisering av planbestemmelsene, og enkelte nøkkelpunkt er gjengitt som retningslinjer i planbestemmelsene. Det er videre gitt at kommuneplanens samfunnsdel 2017-2029 gjelder som «kommunale føringer» for arealdelen.

I kommuneplanens samfunnsdel er det vist til at denne legger rammer for samfunnsutviklingen, og at dette fordrer en «klar forbindelse mellom samfunnsdelen, KPA og handlingsplaner». Det er i planen også oppstilt arealpolitiske retningslinjer som skal være styrende for all arealplanlegging i kommunen. Samfunnsdelen har tre satsingsområder hvor det første er tilknyttet næringsutvikling og offentlige arbeidsplasser, det andre beholde og rekruttere mennesker i etableringsfasen, og det siste innebærer å gi eldre et godt og verdig liv. Det er utarbeidet tre handlingsdeler, en for hver kommunalsjef. Alle tre handlingsdelene skal bidra til realisering av de tre satsningsområdene..

Om nærings-satsingen er det i samfunnsdelen vist til at Vefsn kommune skal være en næringsvennlig kommune, hvor etablering av nye arbeidsplasser er avgjørende for å kunne rekruttere nye innbyggere i etableringsfasen. Det er i landbrukssammenheng vist til at kommunen ønsker å legge til rette for nydyrking. I planbeskrivelsene til arealplanen er det sagt at kommunens arealregnskap viser at Vefsn kommune i 2022 har 2 280 daa næringsareal. Bruttoareal avsatt til regulering for nye næringsformål i gjeldende KPA og kommunedelplaner utenom sentrumsplanen er 370 daa. Under landbrukstiltak er det vist til retningslinjer og område aktuelt for nydyrking. Det er imidlertid sagt at godkjenning skjer etter egen forskrift, men at det ikke er automatikk at slik godkjennelse vil bli gitt. Videre er det fastsatt at det vil bli lagt til rette for ny aktivitet på gårdsbruk og nye landbrukstilknyttta næringer.

Tilknyttet satsingsområdet om å beholde og rekruttere mennesker i etableringsfasen er det i planbeskrivelsene til arealdelen blant annet vist til at dette innebærer å sørge for attraktive arbeidsplasser, et godt bomiljø, sosiale fellesskap og naturområder egnet for friluftsliv. Det er i planen vist til at kommuneplanen fra 2004 avsatte 890 daa til boligfelt og tettbebyggelse, mens den nye arealdelen avsetter 243 daa til boligformål i Drevja, 23 daa til boligformål i Elsfjord og 85 daa i Marka. I planen er det også vist til konkrete tiltak for å sikre allmennheten, men også barnehager og skoler tilgang til natur, strandsone og friluftsliv.

Tilknyttet den siste satsingen som gjelder eldre er det blant annet vist i planbeskrivelsen til arealdelen at det vil legges til rette for utbygging av sentrumsnære leilighetsbygg og eldreboliger, dette ved en rullering av kommunedelplan Mosjøen sentrum.

2.3.3 Planregister

Vefsn kommune har etablert et digitalt planregister som gir publikum tilgang til informasjon om gjeldende planer gjennom tjenester som Arealplaner.no og Kommunekart.com. På kommunens nettside finnes også en veiledning til hvordan innbyggere kan finne informasjon om egen eiendom og planstatus via disse verktøyene. Kommunen opplyser at den prøver å gjøre planene tilgjengelige på hjemmesiden. Intervjuopplysninger viser at registrene for arealplaner er oppdaterte og godt ivaretatt. Det uttales at for arealplaner er både gamle scannede (ikke-digitaliserte) planer, oppdaterte digitale planer etter tidligere plan- og bygningslov og alle nye planer etter pbl. 2008 fullt ut registrert i planregisteret. Usikkerheten knyttet til ajourføringen gjelder først og fremst enkelte temaplaner og planer som ligger under andre tjenesteområder. Det er imidlertid uttrykt et behov for å få bedre oversikt over gjeldende temaplaner, og å gjøre denne informasjonen mer tilgjengelig for både ansatte og innbyggere.

2.3.4 Statlige planretningslinjer

Ifølge kommunen gjennomgås alle tematiske områder som følger av loven ved planoppstart for kommuneplanens arealdel (KPA). Dette inkluderer folkehelse, FNs bærekraftsmål, statlige forventninger og særkrav som konsultasjonsplikten etter sameloven. Det tas utgangspunkt i plan- og bygningslovens § 3-1 og særkrav for kommunen, eksempelvis retningslinjer for verna vassdrag. Kommunen gjennomgår alt relevant datagrunnlag, herunder kartbaser, digitale verktøy og veiledere. Det brukes sjekklister, primært for reguleringsplaner, og kommunen har fokus på å utvikle en felles mal for planprogrammer for alle plantyper. Kvalitet sikres gjennom ukentlige planmøter, der vurderinger dokumenteres i møtereferat, men det gjennomføres ikke formelle godkjenninger.

I arbeidet med KPA ble det gjennomført høringsrunder hvor seks statlige etater, fylkeskommunen og Sametinget fremmet innsigelser. Kommunen har dokumentert at disse innsigelsene ble vurdert, og at planforslaget ble justert i etterkant. Endringene som fremgår av saksframlegg og vedlegg omfatter blant annet reduksjon av arealer for spredt utbygging, fjerning av bolig- og næringsområder i konflikt med reindrift, jordvern og naturhensyn, samt forbedringer i planbestemmelser, konsekvensutredning og ROS-analyse. Det er gjennomført konsultasjonsmøter med reinbeitedistriktene, og planbestemmelsene er revidert med tydeligere henvisninger til lovhjemler. Saksframlegget viser at flere innsigelser kom etter at planen ble lagt ut til offentlig ettersyn. I høringsuttalelsene ble det konkret vist til strid med statlige planretningslinjer for samordnet bolig, areal- og transportplanlegging for Gardslia (Aspneset). I intervjuet beskrives det at kommunen per i dag ikke har dedikerte kommuneplanleggere, og at det er uttrykt usikkerhet knyttet til intern samordning og kapasitet i planarbeidet.

2.4 Vurdering

Kommunen skal ha en planstrategi som er vedtatt av kommunestyret minst én gang i hver valgperiode, og som bygger på en drøfting av kommunens planbehov

Revisor vurderer at kommunen har oppfylt kravet om å vedta en planstrategi minst én gang i hver valgperiode, og at strategien bygger på en reell drøfting av kommunens planbehov.

Dette begrunnes med at arbeidet med planstrategien for perioden 2024–2027 ble igangsatt parallelt med oppstarten av ny kommunestyreperiode, og at det i forkant av vedtaket ble gjennomført både administrative og politiske drøftinger. Kommunen har involvert ledere på ulike nivåer og benyttet relevante oversiktsdokumenter som grunnlag for vurderingene. Det ble også lagt til rette for bred politisk forankring gjennom drøftingsmøte i formannskapet og en påfølgende høringsprosess med innspill fra både interne og eksterne aktører. Planstrategien ble til slutt vedtatt i kommunestyret.

Kriteriet anses som oppfylt.

Kommuneplanens arealdel skal angi hovedtrekkene i arealdisponeringen og sikre en langsiktig sammenheng mellom samfunnsutvikling og arealbruk

Revisor vurderer at kommuneplanens arealdel oppfyller kravet om å angi hovedtrekkene i arealdisponeringen og sikre en langsiktig sammenheng mellom samfunnsutvikling og arealbruk.

Dette begrunnes med at planen fremstår som en overordnet og grovmasket plan med tydelig struktur, bestående av plankart, planbestemmelser og planbeskrivelse, i tråd med kravene i plan- og bygningsloven. Det foreligger en klar kobling mellom arealdelen og kommuneplanens samfunnsdel, hvor samfunnsdelens tre satsingsområder er konkretisert gjennom arealdisponering og retningslinjer i arealplanen. Dette gjelder blant annet tilrettelegging for næringsarealer, boligbygging og tilbud rettet mot eldre. Vurderingen er basert på et begrenset utdrag av det totale plangrunnlaget, og omfatter enkelte utvalgte forhold som er egnet til å belyse sammenhengen mellom kommuneplanens samfunnsdel og arealdel.

Kriteriet vurderes som oppfylt.

Kommunen skal ha et oppdatert planregister som gir oversikt over gjeldende planer

Revisor vurderer at kommunen delvis oppfyller kravet om å ha et oppdatert planregister som gir oversikt over gjeldende planer.

Dette begrunnes med at kommunen har etablert et digitalt planregister med tilgang til informasjon via offentlige karttjenester som Arealplaner.no og Kommunekart.com, og at det foreligger brukerveiledning på kommunens nettsider. Mottatt informasjon tilsier at registrene for arealplaner er oppdaterte og ivaretatt. Usikkerheten knyttet til ajourføringen gjelder først og fremst enkelte temaplaner og planer som ligger under andre tjenesteområder, der det er behov for bedre oversikt og tilgjengelighet for både ansatte og innbyggere.

Kriteriet vurderes som delvis oppfylt.

Revisor vurderer at kommunen har etablert rutiner for å sikre at planene er i tråd med statlige planretningslinjer, men at det fortsatt er rom for forbedring.

Kommunen starter planarbeidet med å gjennomgå lovkrav og statlige føringer, inkludert folkehelse, bærekraftsmål, statlige forventninger og særkrav som gjelder for kommunen. Datagrunnlag og veiledere brukes aktivt, og kvaliteten sikres gjennom faste planmøter.

I arbeidet med KPA ble det fremmet flere innsigelser som viste til konflikt med statlige planretningslinjer. Kommunen fulgte opp disse gjennom dialog og justeringer, som blant annet omfattet reduksjon i arealer for spredt utbygging, fjerning av områder i konflikt med reindrift, jordvern og naturhensyn, samt forbedringer i planbestemmelser og analyser.

At flere innspill kom etter offentlig ettersyn, kan – i tråd med det som omtales i veilederen *Erfaringer med samordning gjennom planlegging* (s. 36–37) – henge sammen med at sektormyndigheter ofte venter med å gi mer forpliktende innspill til det foreligger et samlet planforslag. Dette kan redusere effekten av tidlig dialog, selv om kommunen har tilrettelagt for den. Samtidig kan det ikke utelukkes at deler av årsaken ligger i svakheter i den forutgående prosessen eller samarbeidet, som kan ha gjort at enkelte avklaringstemaer først ble fullt ut belyst etter høringen.

Kriteriet vurderes som oppfylt, men kommunen kan styrke tidligfasen ytterligere ved å sikre at vurderinger opp mot statlige planretningslinjer avklares i større grad før høring.

2.5 Konklusjon

Kommunen har i all hovedsak sørget for at planverket er lovmessig forankret og oppdatert, men det er forbedringspotensial knyttet til systematikken i oppfølgingen av statlige planretningslinjer og oversikten over temaplaner.

Det er dokumentert at kommunen har vedtatt en planstrategi i tråd med kravene i plan- og bygningsloven, basert på en bredt forankret prosess og en vurdering av fremtidige planbehov. Kommuneplanens arealdel er utformet med en tydelig kobling til samfunnsdelen og inneholder nødvendige komponenter som plankart, planbeskrivelse og bestemmelser, noe som sikrer

formell og innholdsmessig forankring. Kommunens planregister for arealplaner er oppdatert og ivaretatt, men oversikten over enkelte temaplaner og planer under andre tjenesteområder trekkes frem som et forbedringsområde. Når det gjelder statlige planretningslinjer, fremgår det at kommunen har innarbeidet rutiner for å sikre at disse vurderes i planprosessen, men det kan være at en tydeligere systematikk i tidligfase vil kunne bidra til å avklare enkelte forhold før offentlig høring.

3 MEDVIRKNING OG TVERRSEKTORIET SAMARBEID

3.1 Problemstilling

Det er utarbeidet følgende delproblemstilling:

- **Legger kommunen til rette for medvirkning fra innbyggere og tverrsektorielt samarbeid?**

3.2 Revisjonskriterier

Følgende revisjonskriterier er utledet for denne problemstillingen:

- Kommunen skal gjennomføre høringer og medvirkningsprosesser
- Kommunen bør gjennomføre informasjonsmøter eller annen dialog med innbyggere i planprosesser
- Kommunen skal involvere berørte sektormyndigheter i utarbeiding av planer

3.3 Funn

3.3.1 Høring og medvirkningsprosesser

I vårt intervju med enhetsleder og fagleder på plan og byggesak ble det opplyst at planprogrammet for KPA ble sendt på høring én gang, og at det deretter ble behandlet politisk to ganger – først ved utsendelse til høring og senere ved fastsetting. Planforslaget har derimot vært på høring to ganger. Det ble gjennomført offentlig ettersyn med ordinær høringsfrist og en forlengelse grunnet påsken. Det ble videre opplyst at det opprinnelige planprogrammet ble vurdert som omfattende og ambisiøst, noe som førte til at arbeidet stoppet opp. Etter et skifte i bemanning ble planarbeidet tatt opp igjen av plangruppen (faggruppen), og planprogrammet ble forenklet og sendt på høring. I samme intervju ble det også opplyst at planprogrammet var til behandling i både ungdomsrådet og elderrådet. Ungdomsrådet kom med konkrete innspill, blant annet knyttet til sykkelløyper, og det ble sagt at disse ble vurdert og i noen tilfeller tatt inn i det videre planarbeidet.

Kommunen har også oversendt dokumentasjon på innspill fra både privatpersoner og næringsaktører. Dette inkluderer blant annet grunneiere, utbyggere og virksomheter som har

kommet med forslag til justeringer av arealformål og behov for nye bolig- og næringsområder. På spørsmål om de som har kommet med innspill til KPA etter offentlig ettersyn har fått tilbakemelding på hvordan innspillene er vurdert, opplyser kommunen at det som hovedregel ikke gis individuelle tilbakemeldinger. Det vises til at dette er prosessregulerte oppgaver, og at lovverket ikke stiller krav om å gi svar til hver enkelt innsender. Innspillene blir i stedet vurdert i forbindelse med de politiske behandlingene av planforslaget. Samtidig opplyser kommunen at saksbehandler i enkelte tilfeller har gitt tilbakemeldinger, særlig når det gjelder oppklaringer av spørsmål, retting av feilinformasjon eller ved behov for oppfølgende dialog, for eksempel gjennom møter etter forespørsel.

I intervjuet med fagleder og enhetsleder ble det videre opplyst at det i høringsrunden for planprogrammet ble arrangert folkemøter og grendemøter. Det ble ikke gjennomført nye folkemøter i forbindelse med andre gangs høring av planforslaget, men planprogrammet var da justert etter innspill som kom i første runde.

Vedrørende planprogrammet for revidert samfunnsdel er det vist til at målsettingene i planen må evalueres. Dette ved at strategisk ledelse og kommunens folkevalgte stilles spørsmål om målsettingene i planene er nådd, om strategiene er fulgt opp og om hvilke strategier som har fungert. Det er også vist til at ungdomsrådet, elderrådet, interesseorganisasjoner, ideelle organisasjoner og næringslivsaktører bør inviteres til å ta del i denne evalueringen, samt samtidig bidra med forslag til nye målsettinger og strategier.

3.3.2 Oppfølging av innspill fra sektormyndigheter og andre aktører

Rundskriv H-2/14 «Retningslinjer for innsigelse i plansaker etter plan- og bygningsloven» gir føringer for hvilke sektormyndigheter som skal høres i plansaker, og hvilke fagområder de har ansvar for å ivareta. I dokumentet «Innspill etter planoppstart og merknader etter første høring» utarbeidet av kommunen fremgår det at de fleste sektormyndigheter og andre offentlige aktører omtalt i rundskrivet har avgitt uttalelser i arbeidet med KPA. Dette gjelder både i planoppstartsfasen og etter første gangs høring. Flere av uttalelsene er fulgt opp gjennom dialog og justeringer i planforslaget.

Videre fremgår det at kommunen har avholdt konsultasjoner med reinbeitedistriktene Røssåga/Toven og Jillen-Njaarke, hvor det av møtereferatene fremgår hvilke tema som ble diskutert og hvordan disse er håndtert videre i planarbeidet. Intervjuer viser at både ungdomsrådet og elderrådet har vært involvert i prosessen og behandlet planprogrammet. Innspill fra ungdomsrådet, blant annet om sykkelløyper, er dokumentert og delvis innarbeidet i planforslaget.

3.4 Vurdering

Kommunen skal gjennomføre høringer og medvirkningsprosesser

Revisor vurderer at kommunen oppfyller kravet om å gjennomføre høringer og medvirkningsprosesser i planarbeidet.

Dette begrunnes med at planprogrammet for kommuneplanens arealdel har vært sendt på høring én gang, og at planforslaget har vært sendt på høring to ganger. Planprogrammet har vært behandlet i medvirkningsorgan som ungdomsråd og eldreråd, der ungdomsrådet blant annet kom med konkrete forslag som i noen tilfeller er fulgt opp videre i planprosessen. Det foreligger også dokumentasjon på at innspill fra ulike aktører, inkludert næringsliv, grunneiere, utbyggere og private, er innhentet og vurdert som del av planarbeidet.

Kommunen gir som hovedregel ikke individuelle tilbakemeldinger, men innspillene vurderes samlet i den politiske behandlingen, noe som er i tråd med plan- og bygningslovens krav til medvirkning. I enkelte tilfeller har saksbehandler likevel gitt direkte tilbakemeldinger, særlig ved behov for avklaringer eller korrigeringer.

Kriteriet vurderes som oppfylt.

Kommunen bør gjennomføre informasjonsmøter eller annen dialog med innbyggere i planprosesser

Revisor vurderer at kommunen etterlever anbefalingen om å gjennomføre informasjonsmøter eller annen dialog med innbyggere i planprosesser.

Dette begrunnes med at det ved første høring av planprogrammet for kommuneplanens arealdel ble arrangert både folkemøter og grendemøter. Disse tiltakene ga en direkte kanal for informasjon og dialog med innbyggerne. Ved andre gangs høring ble det imidlertid ikke gjennomført nye møter. Det vises også til at det i noen tilfeller gjennomføres møter med enkeltaktører etter forespørsel, for eksempel ved behov for oppklaringer eller videre dialog.

Kriteriet vurderes som oppfylt.

Kommunen skal involvere berørte sektormyndigheter i utarbeiding av planer

Revisor vurderer at kommunen oppfyller kravet om å involvere berørte sektormyndigheter i utarbeidingen av planer.

Dette begrunnes med at det fremgår av dokumentasjonen at et bredt spekter av sektormyndigheter og offentlige aktører har avgitt uttalelser både ved planoppstart og etter første høring av kommuneplanens arealdel. De fleste av de instansene som etter rundskriv H-2/14 skal høres i slike plansaker, er representert blant de som har gitt uttalelser. Det er imidlertid viktig å merke seg at vi ikke har bedt om innsyn i hvilke myndigheter eller andre som kommunen faktisk har sendt planen på høring til. Det kan derfor ha vært flere som har mottatt planen, men som har valgt å ikke gi tilbakemelding. Flere av de mottatte innspillene er fulgt opp gjennom dialog og justeringer i planforslaget. Det er også dokumentert konsultasjoner med reinbeitedistriktene, med møtereferater som viser hvilke tema som ble diskutert og hvordan disse er håndtert videre. Selv om ungdoms- og elderrådet ikke er sektormyndigheter i lovens forstand, gir deres involvering ytterligere indikasjon på at kommunen har lagt til rette for bred deltakelse i planprosessen.

Kriteriet vurderes som oppfylt.

3.5 Konklusjon

Kommunen har lagt til rette for medvirkning fra innbyggere og samarbeid med relevante sektormyndigheter i planprosessen.

Det er dokumentert at kommunen har gjennomført høringer ut fra lovkrav og arrangert folke- og grendemøter ved høring av planprogrammet. Planprogrammet har vært behandlet i ungdoms- og elderråd, og innspill herfra er i noen tilfeller fulgt opp videre i planarbeidet. Kommunen har åpnet for dialog med enkeltaktører ved behov, og involvert berørte sektormyndigheter, der innspillene er vurdert og i noen grad innarbeidet i planforslaget. Som hovedregel gis det ikke individuelle tilbakemeldinger, men innspill vurderes samlet i den politiske behandlingen. Samlet sett viser dette at kommunen i stor grad har fulgt opp kravene til bred involvering og tverrsektorielt samarbeid.

4 LANGSIKTIGHET OG BÆREKRAFT

4.1 Problemstilling

Det er utarbeidet følgende problemstilling for temaet langsiktighet og bærekraft:

- **Integrerer kommunen bærekraftige prinsipper og en langsiktig tilnærming i planleggingen?**

4.2 Revisjonskriterier

Følgende revisjonskriterier er utledet for denne problemstillingen:

- Kommuneplanen skal inneholde konkrete mål for bærekraftig utvikling
- Kommunen skal vurdere konsekvenser for miljø og samfunn i planarbeidet
- Kommuneplanen arealdel bør ha en varighet på minst 12 år
- Kommunen skal gjennomføre en risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS-analyse) som vurderer klimarisiko og naturfarer, og denne skal legges til grunn for arealplanlegging og dokumenteres i planprosessen

Utleddningen av revisjonskriteriene finnes i vedlegg 1.

4.3 Funn

4.3.1 Konkrete mål for bærekraftig utvikling

I kommunen planstrategi omtales bærekraftsmålene. Disse deles i planen opp i tre; miljømessig bærekraft, sosial bærekraft og økonomisk bærekraft. I avsnittet «planer i Vefsn for perioden 2024 – 2027» er det sagt at: «Kommuneplanens samfunnsdel bør gis en enkelt revidering for å synliggjøre at planen fremmer bærekraftsmålene. Samfunnsplanen fra 2017 vurderes fortsatt å være god og tar tak i kommunens største utfordring som er demografiendringene. Det er mye bærekraftstankegang i planen og dette bør synliggjøres bedre ved en enkel revidering av planen».

I vårt intervju med kommunen uttales det at samfunnsdelen bygger på tankegangen om bærekraft og viser en demografiutvikling som ikke er bærekraftig. Med dagens drift er ikke fremtidens sosiale tjenester bærekraftig. Informantene sier at samfunnsdelen har som mål å få flere unge i kommunen og arbeidsplasser. Samfunnsdelen peker på demografiutvikling som

en hovedutfordring, særlig knyttet til økonomi og tilgang på arbeidskraft for å opprettholde grunnleggende helsetjenester. Det er utarbeidet strategier for å møte dette og sikre bærekraftig utvikling. Samfunnsdelen viser ikke konkret til bærekraftsmålene, men målene er omtalt i planstrategien og følges opp i arealdelen og temaplaner. Bærekraftsmålene knyttes til relevante deler av planverket, men ikke på detaljnivå.

KS peker i rapporten «FNs bærekraftsmål i kommunal og fylkeskommunal planlegging – hvorfor og hvordan» på at samfunnsdelen i kommuneplanen skal synliggjøre de strategiske valgene for samfunnsutviklingen, og legge til rette for helhetlig utvikling og samarbeid i kommunen. Samfunnsdelen skal vise hvilke mål og strategier kommunestyret mener skal ligge til grunn for utviklingen av kommunen som både organisasjon og samfunn. Det fremheves at bruk og forankring av FN's bærekraftsmål i samfunnsdelen gir grunnlag for oppfølging av disse i underliggende planer. KS anbefaler at kommunene konkretiserer bærekraftsmålene gjennom langsiktige mål og strategier, og viser hvordan hensyn til blant annet klima, miljø og folkehelse følges opp i planarbeidet. Dette understøtter at samfunnsdelen bør inneholde tydelige og operasjonaliserbare mål for bærekraftig utvikling⁸.

Regjeringen understreker også at kommuneplanens samfunnsdel er et sentralt verktøy for å vurdere hvordan bærekraftsmålene skal følges opp i lokal samfunnsutvikling og i kommuneorganisasjonen. Samfunnsdelen legger til rette for helhet og sammenheng mellom målene, og gir rom for å diskutere hvordan kommunen påvirker bærekraftsmålene – både positivt og negativt. Det fremheves at regional planstrategi og samfunnsdelen er de viktigste dokumentene for å klargjøre hvordan bærekraftsmålene skal følges opp i videre planarbeid, oppgaveløsning og økonomiplanlegging. Ved å vedta en langsiktig arealstrategi i samfunnsdelen kan kommunen bidra til at ambisjonene for bærekraftsmålene også ivaretas i arealplanleggingen⁹.

4.3.2 Vurderinger av konsekvenser for miljø og samfunn

I kommuneplanens samfunnsdel for Vefsn kommune er det i et eget avsnitt vist til «Fokus – klima og miljø». Her nevnes blant annet risikoer for endringer i havstigning, ekstremnedbør, flom, ras, vind og klimagassutslipp. Videre er det vist til fokusområder som kollektivtilbud, infrastruktur, tilretteleggingen for sykkel og nydyrking mv. Fokusområdet klima og miljø er

---

⁸ KS, 2025, «FNs bærekraftsmål i kommunal og fylkeskommunal planlegging – hvorfor og hvordan», s 23 -26, hentet fra: <https://www.ks.no/contentassets/3443f5bbe825435daaf9c2384160b9da/rapportbarekraftsmalplanlegging.pdf>

⁹ Regjeringen, 2024. «Bærekraftsmålene i planlegging». Hentet fra https://www.regjeringen.no/no/tema/plan-bygg-og-eiendom/plan_bygningsloven/planlegging/fagtema/baerekraft_i_planlegging/id2846205/

omtalt i «Handlingsplan for samfunnsutvikling» for perioden 2017-2021, da med opplisting av konkrete tiltak da med innvirkning på klima og miljø.

I kommunens helhetlige konsekvensutredning i forbindelse med ny KPA er det i avsnitt om «Miljø og naturressurser» vist til at det er foretatt «Reduksjon av areal avsatt til spredt utbygging av fritidshus», og at dette antas å ha betydning for miljø og naturressurser. Videre er det i «konsekvensutredning med risiko og sårbarhetsanalyse» inntatt vurderinger av «miljø og naturressurser», samt «samfunn» for alle innkomne enkelttiltak som medfører endret arealbruk.

Informantene gir i intervju uttrykk for at det er tatt hensyn til miljøpåvirkning, forurensning og naturmangfoldet i konsekvensutredningen. Det er tatt vekk områder nå i KPA sammenlignet med tidligere KPA for å få mer tilgjengelig ubrukt areal. Største andelen av befolkningen ligger i sentrum og ikke det samme fotavtrykket utenfor byen. Bosetningen er sentrert, og naturmangfoldet ivaretatt.

4.3.3 Langsiktighet i arealplanleggingen

Ifølge hjemmesiden til Vefsn kommune ble KPA lagt ut til ny høring etter vedtak i formannskapet. Her opplyses det samtidig om at planperioden er 2024–2040.

I vårt intervju med kommunen bekreftes det at planperioden skal gå frem til 2040, med revidering underveis. Det uttales videre at erfaringen fra arbeidet som nå pågår viser at det er svært utfordrende med store revisjoner når planen ikke er oppdatert fortløpende.

Revisor registrere også at kommunen den 05. juni lagt ut planprogram for revidering av kommuneplanens samfunnsdel ut på offentlig ettersyn. I planprogrammet er det sagt følgende; «Planperioden bør som sist settes til 12 år, altså 2026 – 2037. Revidering av planen blir tema ved neste revisjon av planstrategien (dvs. i neste kommunestyreperiode).»

4.3.4 Risiko og sårbarhetsanalyse for klimarisiko og naturfarer

Kommunen har i forbindelse med ny KPA utarbeidet en helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS). I analysen er det blant annet vist til vurderinger av strømbrydd, forurensning av drikkevann, flom, ras, nedbør, radongass og storm mv.

I intervju med kommunen utdypes ROS-analysen. Det vises til at kommunen har brukt data fra Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) og lagt på klimapåslagene for å ta hensyn til klimaendringene. Kommunen benytter også veiledningen fra NAV i arbeidet med sin ROS-analyse. Det uttales at det er mindre sannsynlighet for snøskred med tanke på klimaendringer og at den største trusselen med tanke på kvikkleiere er menneskelige inngrep.

4.4 Vurdering

Kommuneplanen skal inneholde konkrete mål for bærekraftig utvikling

Revisor vurderer at kommunen delvis oppfyller kravet om å formulere konkrete mål for bærekraftig utvikling i kommuneplanens samfunnsdel.

Dette begrunnes med at bærekraft som prinsipp er integrert i kommunens planverk, og omtales i planstrategien langs de tre dimensjonene: miljømessig, sosial og økonomisk bærekraft. Samfunnsdelen tar utgangspunkt i disse utfordringene, særlig med fokus på demografi, arbeidskraft og tjenesteyting, og inneholder strategier for å møte disse. Det er også tegn til at bærekraftsmålene følges opp i arealdelen og enkelte temaplaner.

Samtidig viser analysen at samfunnsdelen ikke inneholder eksplisitte, operasjonaliserte mål som direkte knytter seg til FNs bærekraftsmål. Koblingen til bærekraftsmålene er dermed mer indirekte og overordnet. KS og regjeringen anbefaler at slike mål integreres i mål- og strategistrukturen for å styrke samfunnsdelens funksjon som styringsverktøy. Kommunen har i planstrategien signalisert behov for å revidere samfunnsdelen med sikte på å synliggjøre bærekraftsmålene tydeligere, noe som viser en vilje til forbedring.

Kriteriet vurderes som delvis oppfylt.

Kommunen skal vurdere konsekvenser for miljø og samfunn i planarbeidet

Revisor vurderer at kommunen i stor grad oppfyller kravet om å vurdere konsekvenser for miljø og samfunn i planarbeidet.

Dette begrunnes med at kommuneplanens samfunnsdel inneholder et eget avsnitt om klima og miljø, og at det tidligere er angitt konkrete tiltak med relevans for miljøpåvirkning i planens handlingsdel. I arbeidet med kommuneplanens arealdel er det utarbeidet en helhetlig konsekvensutredning og risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS), som inkluderer vurderinger av både miljømessige og samfunnsmessige konsekvenser.

Dokumentasjonen viser blant annet til tiltak som reduksjon av areal til spredt utbygging og styrket fortetting, samt vurderinger av konsekvenser knyttet til miljø og naturressurser. Det

fremgår også at innspill fra berørte aktører er vurdert, og at tilpasninger er gjort i planen for å ivareta hensynet til klima og naturmangfold.

Kriteriet vurderes som oppfylt.

Kommuneplanen skal ha en langsiktig arealstrategi med et tidsperspektiv på minst 12 år

Revisor vurderer at kommunen oppfyller kravet om at kommuneplanens arealdel har en varighet på minst 12 år.

Dette begrunnes med at KPA er utarbeidet for perioden 2024–2040, noe som innebærer et planperspektiv på 16 år. Planens langsiktige horisont er bekreftet både i plandokumentene og i intervju med kommunen. Det fremgår videre at kommunen har erfart behovet for fortløpende oppdatering av planene for å sikre god planforvaltning, og at dette er en del av det videre arbeidet med rullering av planstrategien.

Kriteriet vurderes som oppfylt.

Kommunen skal gjennomføre en risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS-analyse) som vurderer klimarisiko og naturfarer, og denne skal legges til grunn for arealplanlegging og dokumenteres i planprosessen

Revisor vurderer at kommunen oppfyller kravet om å gjennomføre en risiko- og sårbarhetsanalyse som vurderer klimarisiko og naturfarer og legger denne til grunn for arealplanleggingen.

Dette begrunnes med at det er utarbeidet en helhetlig ROS-analyse i forbindelse med kommuneplanens arealdel. Analysen dokumenterer vurderinger av relevante risikoer, som flom, ras, ekstremnedbør, storm, radon og forurensning av drikkevann, samt påvirkninger fra menneskelige inngrep ved kvikkleire. Det fremgår at analysen er basert på data fra blant annet NVE og at klimapåslag er benyttet for å ta høyde for fremtidige klimaendringer. Analysen er også integrert i planprosessen og har hatt betydning for arealdisponeringene. Kommunen viser til at nasjonale veiledere er brukt som grunnlag i arbeidet.

Kriteriet vurderes som oppfylt.

4.5 Konklusjon

Kommunen har i hovedsak integrert bærekraftige prinsipper og en langsiktig tilnærming i sitt planverk, men det er fortsatt forbedringspotensial knyttet til konkretisering av bærekraftsmål.

Kommuneplanens arealdel har en planhorisont på 16 år og bygger på helhetlige konsekvensvurderinger og risiko- og sårbarhetsanalyser, som inkluderer klima- og miljøhensyn. Det fremgår at prinsipper for bærekraft er reflektert både i samfunnsdelen og øvrige deler av planverket, og det er dokumentert at vurderinger av miljø og samfunn er gjort underveis. Samtidig viser vurderingene at samfunnsdelen i begrenset grad inneholder eksplisitte og operasjonaliserte mål for bærekraft, og at koblingen til FNs bærekraftsmål er svak. Kommunen har signalisert en vilje til forbedring på dette punktet i fremtidig planrevisjon. Dette innebærer samlet sett at kravet til langsiktighet er godt ivaretatt, mens kravet om konkretisering av bærekraftsmål kun delvis er oppfylt.

5 FORUTSIGBARHET OG LIKEBEHANDLING

5.1 Problemstilling

Det er utarbeidet følgende problemstilling for temaet langsiktighet og bærekraft:

- **Sikrer kommunen forutsigbarhet og likebehandling i beslutningsprosesser?**

5.2 Revisjonskriterier

Følgende revisjonskriterier er utledet for denne problemstillingen:

- Kommunen skal aktivt informere om høringer i plansaker på tilgjengelige plattformer for å sikre at berørte parter har kunnskap om høringsmuligheten
- Kommunen skal legge forslag til kommuneplanens samfunnsdel og arealdel ut til offentlig høring i minst seks uker før behandling i kommunestyret.
- Kommunen skal dokumentere og offentliggjøre innspill fra høringsprosessen og gi tilbakemelding til deltakerne om hvordan innspillene er vurdert og eventuelt innarbeidet i planvedtaket

Utleddningen av revisjonskriteriene finnes i vedlegg 1.

5.2.1 Offentlig ettersyn av kommuneplanens arealdel og samfunnsdel

I intervju med kommunen er det vist til at planforslaget for KPA ble lagt ut på hjemmesiden, Facebook og Helgelendingen. Det uttales også at papirversjoner av planforslaget ble formidlet til biblioteket.

Figur 2. Publisering av offentlig ettersyn av KPA på Facebook

Kilde: Vefsn kommune sin side på Facebook.

Det opplyses også om at de ansatte er også tilgjengelig for de som ønsker en prat. Høringsfristen på 6 uker ble overholdt og det ble gitt en utvidet frist til 12. mai, da påsken kom inn i disse ukene. Kommunen mener de har vært romslig med tanke på høringsfristen. Revisor registrere at høringsfristen ifølge kommunens hjemmeside ble forlenget til 19. mai.

Vefsn kommunen har den 5. juni også lagt ut planprogram for kommuneplanens samfunnsdel til offentlig ettersyn, da på egen hjemmeside og på Facebook. Vi ser at frist for innspill er satt til 01. august.

Figur 3. Publisering av offentlig ettersyn av planprogram for samfunnsdelen på Facebook

Kilde: Vefsn kommune sin side på facebook.

Revisor har sendt en e-post til Helgelendingen med forespørsel om at de kan bekrefte at Vefsn kommune har annonsert offentlig ettersyn av arealdelen og samfunnsdelen i deres avis. Revisor har mottatt kopi av utlysningen både for arealdelen datert 3. april og samfunnsdelen datert 5. juni.

5.2.2 Dokumentering og offentliggjøring av høringsinnspill

I dokumentet «Innspill etter planoppstart og merknader etter første høring» er det listet opp merknader til KPA fra både privatpersoner, grunneiere, næringsaktører, andre sektormyndigheter og det fremgår hvordan disse er vurdert, eksempelvis ved at enkelte forslag er innarbeidet, justert eller avslått med begrunnelse.

5.3 Vurdering

Kommunen skal aktivt informere om høringer i plansaker på tilgjengelige plattformer for å sikre at berørte parter har kunnskap om høringsmuligheten

Revisor vurderer at kommunen oppfyller kravet om å informere aktivt om høringer i plansaker.

Dette begrunnes med at kommunen har benyttet flere informasjonskanaler for å kunngjøre offentlig ettersyn av både kommuneplanens arealdel og samfunnsdel. Informasjon er formidlet via kommunens nettside, Facebook og lokalavisen Helgelendingen, og papirkopier av planforslaget ble gjort tilgjengelige på biblioteket. Det ble også lagt til rette for direkte kontakt med ansatte for de som ønsket det. Dette fremstår som en bevisst og bred tilnærming for å nå ut til befolkningen og sikre kjennskap til høringsmulighetene.

Kriteriet vurderes som oppfylt.

Kommunen skal legge forslag til kommuneplanens samfunnsdel og arealdel ut til offentlig høring i minst seks uker før behandling i kommunestyret.

Revisor vurderer at kommunen oppfylder kravet om å gjennomføre offentlig høring av kommuneplanens arealdel og samfunnsdel i samsvar med lovens minimumskrav.

Dette begrunnes med at forslaget til arealdelen ble lagt ut til offentlig ettersyn 3. april, og høringsfristen ble utvidet til 19. mai, noe som gir en høringsperiode over 6 uker. Planprogrammet for samfunnsdelen ble lagt ut 5. juni, med frist for innspill satt til 1. august, tilsvarende en høringsperiode på over 8 uker. Dette tilfredsstiller kravet i plan- og bygningsloven § 11-14 om minst seks ukers offentlig høring.

Kriteriet vurderes som oppfylt.

Kommunen skal dokumentere og offentliggjøre innspill fra høringsprosessen og gi tilbakemelding til deltakerne om hvordan innspillene er vurdert og eventuelt innarbeidet i planvedtaket

Revisor vurderer at kommunen i hovedsak oppfylder kravet om å dokumentere og offentliggjøre innspill fra høringsprosessen.

Dette begrunnes med at kommunen har utarbeidet et eget dokument hvor merknader fra privatpersoner, næringsaktører og sektormyndigheter er systematisert og vurdert. Det fremgår hvordan innspillene er håndtert i planprosessen, herunder hvilke som er innarbeidet, justert eller avslått med begrunnelse. Det gis som hovedregel ikke individuelle tilbakemeldinger, men

informasjon om vurderingene inngår i offentlig tilgjengelig saksbehandling. Enkelte aktører har fått direkte tilbakemelding ved behov for videre dialog eller avklaringer.

Kriteriet vurderes som oppfylt.

5.4 Konklusjon

Kommunen har etablert rutiner og praksis som støtter opp under forutsigbarhet og likebehandling i planprosessen.

Det er dokumentert at kommunen har gjennomført høringsprosesser i tråd med lovpålagte frister og har benyttet flere kanaler for å informere innbyggerne, inkludert digitale og fysiske plattformer. Videre har kommunen systematisert og offentliggjort innspill fra høringsrundene i et eget dokument, med forklaring på hvordan innspillene er vurdert og behandlet. Selv om det som hovedregel ikke gis individuelle tilbakemeldinger, fremstår prosessen som transparent og etterrettelig. Dette bidrar samlet sett til at innbyggere og andre berørte får innsyn i prosessene og likebehandling i vurderingen av deres innspill.

6 EFFEKTIVITET OG KVALITET

6.1 Problemstilling

Det er utarbeidet følgende problemstilling for temaet effektivitet og kvalitet

- **Effektiviserer kommunen arbeidsprosesser og styrker kvaliteten på planarbeidet?**

6.2 Revisjonskriterier

Følgende revisjonskriterier er utledet for denne problemstillingen:

- Kommunen bør bruke digitale verktøy aktivt i planprosessene
- Kommunen skal gjennomføre en konsekvensutredning ved utarbeidelse av kommuneplanens arealdel og sikre at virkninger for naturmangfold vurderes som en del av utredningen.
- Kommunen skal sikre at alle plansaker er tilstrekkelig utredet før de sendes på høring, slik at berørte myndigheter har et godt grunnlag for å ta stilling til saken
- Kommunen skal tilrettelegge for en effektiv og godt samordnet arealplanlegging som sikrer tydelige avklaringer, forutsigbarhet og samarbeid mellom berørte aktører

6.3 Funn

6.3.1 Bruk av digitale verktøy

I intervju med enhetsleder og fagleder for plan og byggesak ble det uttalt at kommunen anser seg som fullt på høyde med andre kommuner når det gjelder bruk av digitale verktøy i planlegging. Vefsn kommune har digitalt planregister tilgjengelig via arealplaner.no, og benytter i tillegg kartløsning gjennom kommunekart.com. Det opplyses at kommunen forsøker å legge ut gjeldende planer på hjemmesiden, men at det noen ganger er utfordrende å skaffe fullstendig oversikt. På spørsmål om fagstandard «Plan 5.0» svarte kommunen at de har deltatt i det nasjonale prosjektet for sentral forvaltning av plan, og at driftsmiljøet er skydrevet og levert som tjeneste av Norkart. Kommunen forventer at nødvendige oppdateringer for Plan 5.0 blir fulgt opp av leverandøren. Alle planer er gjort tilgjengelig digitalt i de nasjonale løsningene, men kun et fåtall har digitale omriss. Dette gjelder hovedsakelig planer som vil bli erstattet ved vedtak av ny kommuneplanens arealdel, eller enkelte boligfelt der kommunen har støtt på utfordringer knyttet til krav om geoteknisk dokumentasjon. Det opplyses at

digitalisering av disse få gjenværende planene ikke er en økonomisk prioritert oppgave. For øvrige planer anses det at kommunen er godt rustet for overgang til Plan 5.0.

Kommunen bruker artsdatabanken i arbeidet med naturmangfold og NVE sine kart for aktsomhetsområde skred, flom og kvikkleire både på plan og byggesak. Kommunen vurderer imidlertid at det foreligger et forbedringspotensial når det gjelder å benytte hjemmesiden og muligheten for å motta digitale hørings svar.

Vi har stilt spørsmål til kommunen om bruk av Askeladden for registrering og forvaltning av kulturminner. Kommunen opplyser at de per i dag ikke selv legger inn registreringer i Askeladden, blant annet fordi de ikke har et tilstrekkelig faglig vurderingsgrunnlag for slike registreringer. Imidlertid brukes Askeladden aktivt som beslutningsgrunnlag i planprosesser.

Revisor har stilt spørsmål til kommunen om det benyttes digitale verktøy som kan koble sammen plan, budsjett og rapportering. Kommunen opplyser at slike verktøy ikke er i bruk per i dag, men at det har vært diskutert.

6.3.2 Naturmangfold ved konsekvensutredning

Miljødirektoratet stiller i sin veileder krav til innholdet i en konsekvensutredning for naturmangfold ved planlegging etter plan- og bygningsloven. Utredningen skal blant annet omfatte avgrensning av området, kartlegging av naturverdier, vurdering av påvirkning, konsekvenser og samlet belastning, samt vurdering av usikkerhet. Dersom alternative tiltak foreligger, skal disse også vurderes og rangeres. Formålet er å sikre at naturhensyn ivaretas i tidlige planfaser.

På spørsmål om hvordan kommunen har innarbeidet Miljødirektoratets åtte krav til konsekvensutredning av naturmangfold i arbeidet med KPA opplyser kommunen at det kun er foreslåtte tiltak som er utredet – ikke alternative løsninger. For hvert enkelt tiltak er influensområdet avgrenset på kart, og eksisterende kunnskap er innhentet fra Naturbase.no og supplert med lokal kunnskap der det foreligger. Utredningen omfatter vurdering av naturmangfoldets verdi og tiltakets påvirkning, samt vurdering av konsekvens etter prinsippene i Statens vegvesens håndbok V712. Det fremgår at vurderingene er gjort på overordnet nivå, og at eventuelle behov for mer detaljerte undersøkelser skal følges opp på reguleringsplannivå. Det er ikke gjennomført rangering av alternativer, da alternative tiltak ikke er vurdert.

6.3.3 Utredning og samordning ved arealplanleggingen

Det fremgår av intervjuet med ansatte i planavdelingen at kommunen har hatt kontakt med ulike sektormyndigheter i forkant av offentlig ettersyn av kommuneplanens arealdel. Dette inkluderer blant annet Statsforvalteren, NVE, Luftfartstilsynet og Nordland fylkeskommune. Ifølge intervjuet har det vært gjennomført møter for å svare ut spørsmål og avklare temaer, men det ble også opplyst at flere av instansene ønsket å avvente med sine uttalelser til det samlede planforslaget forelå til høring.

I dokumentet «Innspill etter planoppstart og merknader etter første høring» er det gjengitt skriftlige innspill fra en rekke berørte aktører. Statsforvalteren, fylkeskommunen og andre myndigheter peker blant annet på behov for mer omfattende og dokumenterte konsekvensvurderinger. Flere av innspillene viser til at det faglige grunnlaget for vurderingene kunne vært tydeligere og bedre underbygget i det fremlagte planmaterialet.

Det fremgår av samme dokument at kommunen i etterkant har foretatt justeringer i planforslaget, blant annet med hensyn til arealformål, planbestemmelser og utdyping av konsekvensutredningen.

6.4 Vurdering

Kommunen bør bruke digitale verktøy aktivt i planprosessene

Revisor vurderer at kommunen i hovedsak oppfyller kravet om å benytte digitale verktøy aktivt i planprosessene.

Dette begrunnes med at Vefsn kommune bruker flere digitale løsninger, blant annet arealplaner.no, kommunekart.com, artsdatabanken og NVE-kart, og har gjort planmateriale digitalt tilgjengelig. Kommunen deltar i det nasjonale Plan 5.0-prosjektet og har etablert et skydrevet driftsmiljø levert av Norkart. Selv om enkelte eldre planer fortsatt mangler digitale omriss, er det planlagt at disse skal erstattes eller vurderes for digitalisering. Det fremgår også at kommunen foreløpig ikke har tatt i bruk verktøy som kobler sammen plan, budsjett og rapportering.

Kriteriet vurderes som oppfylt.

Kommunen skal gjennomføre en konsekvensutredning ved utarbeidelse av kommuneplanens arealdel og sikre at virkninger for naturmangfold vurderes som en del av utredningen.

Revisor vurderer at kommunen i hovedsak ivaretar kravene til konsekvensutredning av naturmangfold ved utarbeidelsen av kommuneplanens arealdel.

Det fremgår at det er gjort vurderinger av naturmangfold, inkludert avgrensning av influensområder og vurdering av påvirkning, basert på tilgjengelig kunnskap og etter prinsippene i Statens vegvesens håndbok V712. Kommunen har også benyttet kilder som Naturbase.no og lokal kunnskap i arbeidet. Samtidig fremgår det at det ikke er foretatt en systematisk vurdering av alternative tiltak, og at rangering av alternativer ikke er gjennomført, slik Miljødirektoratets veileder for konsekvensutredninger anbefaler.

På denne bakgrunn vurderes kriteriet som delvis oppfylt.

Kommunen skal sikre at alle plansaker er tilstrekkelig utredet før de sendes på høring, slik at berørte myndigheter har et godt grunnlag for å ta stilling til saken

Revisor vurderer at kommunen delvis oppfyller kravet om å sikre at plansaker er tilstrekkelig utredet før de sendes på høring.

Dette begrunnes med at det foreligger innspill fra Statsforvalteren, fylkeskommunen og andre myndigheter som peker på manglende konsekvensvurderinger og utilstrekkelig dokumentasjon i det utsendte planmaterialet. Det fremgår at kommunen i ettertid har foretatt justeringer i planforslaget for å møte kritikken. Det er også dokumentert at kommunen hadde dialog med enkelte myndigheter i forkant av høringen, men at flere av disse valgte å vente med formelle uttalelser til planen ble sendt ut samlet.

Kriteriet vurderes som delvis oppfylt.

Revisor vurderer at kommunen i stor grad oppfyller kravet om å tilrettelegge for en effektiv og godt samordnet arealplanlegging.

Dette begrunnes med at det er dokumentert kontakt og møtevirksomhet mellom kommunen og sentrale sektormyndigheter i forkant av høringen, herunder Statsforvalteren, NVE og fylkeskommunen. Det ble lagt til rette for spørsmål og dialog, og det fremgår at kommunen har gjort justeringer i planforslaget på bakgrunn av innspill fra myndighetene. Det er også dokumentert at kommunen hadde dialog med enkelte myndigheter før høringen, men at flere valgte å vente med formelle uttalelser til planen ble sendt ut samlet¹⁰. Dette kan i mindre grad tilskrives kommunen. Samlet viser dette at kommunen i stor grad har lagt til rette for samordning og involvering.

Kriteriet vurderes som oppfylt.

6.5 Konklusjon

Kommunen har i hovedsak etablert verktøy og prosesser som bidrar til effektivitet og kvalitet i planarbeidet, men det er fortsatt forbedringsområder.

Kommunen benytter digitale løsninger som arealplaner.no, kommunekart.com og NVE-kart, og har digitalisert store deler av planmaterialet. Den er også tilknyttet Plan 5.0-prosjektet, noe som viser en vilje til modernisering og digital samordning. Samtidig mangler enkelte eldre planer digitalt omriss, og kommunen har ennå ikke tatt i bruk systemer som kobler plan, budsjett og rapportering. Kvaliteten i konsekvensutredningene vurderes som delvis tilfredsstillende, med dokumenterte vurderinger av naturmangfold, men uten systematisk vurdering og rangering av alternativer. Det fremgår at enkelte plansaker som ble sendt på

- ¹⁰ Sammenlign det som sies i kommunal- og moderniseringsdepartementets veileder «*Erfaringer med samordning i planleggingen*» s. 36-37. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/erfaringer-med-samordning-i-planleggingen/id2502826/>

høring hadde mangler, og at sentrale myndigheter etterlyste mer utførlige begrunnelser og vurderinger. Dette indikerer at det fortsatt er rom for å styrke kvaliteten og helheten i planprosessene.

7 BEHOV OG MULIGHETER

7.1 Problemstilling

Det er utarbeidet følgende problemstilling for temaet effektivitet og kvalitet

- **Tilpasser kommunen planleggingen til kommunens behov og muligheter?**

7.2 Revisjonskriterier

Følgende revisjonskriterier er utledet for denne problemstillingen:

- Kommunen skal ha et arealregnskap som gir oversikt over disponibel arealbruk
- Kommunens planstrategi skal ta utgangspunkt i demografi og næringsutvikling
- Kommuneplanen bør inneholde prioriteringer tilpasset kommunens økonomiske rammer
- Kommunen skal sikre at tiltakene i handlingsplanen for samfunnsutvikling er vurdert i økonomiplanen, og at det foreligger en dokumentert kobling mellom planlagte tiltak, økonomiske prioriteringer og faktisk gjennomføring. Dersom tiltak ikke gjennomføres, skal årsakene være tydelig begrunnet.
- Kommunen bør gjennomføre en planvask ved revisjon av arealdelen for å identifisere utdaterte reguleringsplaner som bør oppheves eller justeres, med mål om å redusere dispensasjonsbehov og effektivisere saksbehandling

7.3 Funn

7.3.1 Arealregnskap

Kommunen har et dokument med arealregnskap fra 2023. Ifølge dokumentet er et arealregnskap en oversikt over arealbruk og skal både gi en oversikt over utviklingen som har vært, arealbruken per i dag, og hvilken arealbruk som kan forventes i fremtiden. Det er i regnskapet sagt noe om tilgjengelige jordbruks-, bolig- og næringsareal.

7.3.2 Kunnskapsgrunnlaget for planstrategien

Ifølge informantene som revisor har snakket med har kommunen brukt et kunnskapsgrunnlag bestående av arealregnskap, folkehelseoversikt, bolignotat og demografidata. Revisor har også mottatt kommunen folkehelseoversikten «Slik har vi det i Vefsn» (2023/2024) som ble utarbeidet som et av grunnlagsdokumentene for planstrategien, i tråd med folkehelseloven §

5 og plan- og bygningsloven kap. 11. Dokumentet beskriver helsetilstanden i befolkningen, utviklingstrekk, påvirkningsfaktorer og identifiserte folkehelseutfordringer.

I kommunens planstrategi er tematikken «næringsliv og sysselsetting». Her vises det til at kommunen satser på grønn industri og etableringer innen det grønne skiftet, men at tilgangen på kraft er en betydelig utfordring. Kommunen vurderer ulike løsninger for å møte energibehovet, inkludert utvidet kraftproduksjon. Sysselsettingen har vært stabil, men det har vært nedgang i næringer som handel og servering, noe som påvirker byens attraktivitet. Kommunen har lav arbeidsledighet, og det er større utfordringer med tilgang på arbeidskraft enn med antall arbeidsplasser. Målet er å gjøre byen mer attraktiv for unge arbeidstakere.

7.3.3 Koblingen mellom handlingsplan og økonomiplan

I forbindelse med revisjonsarbeidet er det oversendt en forespørsel per e-post til kommunen med spørsmål knyttet til sammenhengen mellom handlingsplaner og økonomiplanen, samt status for oppfølging av tiltak og måloppnåelse. Kommunen har besvart spørsmålene skriftlig.

Det ble først spurt om hvorvidt handlingsplanene for samfunnsutvikling, oppvekst og omsorg fortsatt er gjeldende, eller om det foreligger planer om revisjon eller erstatning av disse. Kommunens svar er at disse handlingsplanene ikke lenger oppfattes som gjeldende. Det vises til at det skal foreligge et politisk vedtak om dette, men at det trolig kun har vært en muntlig uttalelse i et politisk møte. Kommunen har ikke funnet dokumentasjon på et formelt vedtak eller skriftliggjøring av den muntlige uttalelsen. Det opplyses videre at det er planlagt en revisjon av handlingsplanene samtidig med, eller kort tid etter, revisjonen av kommuneplanens samfunnsdel, med mål om å utvikle handlingsplaner som i større grad kan fungere som styringsverktøy.

Videre ble det stilt spørsmål om det finnes etablerte rutiner eller systemer som sikrer at tiltakene i handlingsplanene er vurdert og synliggjort i kommunens budsjett og økonomiplan. På dette svarte kommunen at det ikke er etablert slike rutiner, og at dette blant annet skyldes at planene ikke lenger skal gjelde og derfor ikke har vært prioritert.

Det ble også bedt om dokumentasjon eller oversikt over hvilke tiltak i handlingsplanene som er gjennomført, og eventuelle forklaringer der tiltak er uteblitt. Her svarte kommunen at det ikke foreligger slik oversikt, og at dette anses som en mangel som bør rettes opp i forbindelse med den planlagte revisjonen av handlingsplanene.

Avslutningsvis ble det stilt spørsmål om det er gjort vurderinger av måloppnåelse knyttet til tiltakene i handlingsplanene, og hvem som har ansvar for oppfølgingen, svarte kommunen at det ikke er kjent på enhetsledernivå at slike vurderinger foreligger. Det ble vist til at ansvar antas å ligge til kommunalsjefene, men det er ikke kjent at det er gjennomført noen systematisk oppfølging eller vurdering av måloppnåelse.

7.3.4 Dispensasjonspraksis og planvask

Revisor tok i oppstartsmøte med kommunen opp temaet om eldre og utdaterte reguleringsplaner og betydningen dette har for økt andel dispensasjoner. Bakgrunnen for spørsmålet er at utdaterte reguleringsplaner ofte ikke samsvarer med dagens behov, noe som fører til økt bruk av dispensasjoner for å realisere tiltak. Dette kan gi økt saksbehandlingsmengde og svekket forutsigbarhet i plan- og byggesaksbehandlingen. Informantene gav i møte uttrykk for at de kjente seg igjen i denne problemstillingen.

Tabell 1. Sammenligning av tall fra KOSTRA for andel dispensasjonsvedtak

	Andel av innvilgede byggesøknader som medførte vedtak om dispensasjon fra plan (prosent)				
	2020	2021	2022	2023	2024
Vefsn	7,4	1,8	5,5	4,3	7,2
Alstahaug	18,6	..	..	..	20,3
Brønnøy	7,1	19,9	..	35,2	18,1
Narvik	37,1	27,4	24,9	26,4	22,3
KOSTRA-gruppe 8	25,8	17,4	22,0	20,0	17,0
Landet uten Oslo	20,8	20,4	21,8	21,0	19,5

Kilde: [14304: KOSTRA-nøkkeltall for plan- og byggesaksbehandling, etter region, statistikkvariabel og år. Statistikkbanken](#)

Oversikten i «Tabell 1» viser at Vefsn kommune skiller seg ut ved en vesentlig lavere andel vedtak om dispensasjon fra plan. Revisor har stilt spørsmål til kommunen om de innrapporterte tallene er riktig, og hva som er årsaken til at kommunen har en lavere andel enn andre i sammenligningsgrunnlaget. Kommunen har svart at innrapporteringen kan være misvisende med tanke på at kommunens dispensasjoner blir behandlet både som «rene plansaker», samt

i byggesaker. Førstnevnte er dispensasjoner som i det vesentlige er politiske saker og er fysisk atskilt fra oppfølgende byggesøknader. Administrative dispensasjoner ligger ofte i samme sak som rammesøknader, eller som følger ettrinns-søknader. Disse type dispensasjoner er det vesentlig mindre av.

I forbindelse med arbeidet med ny kommuneplanens arealdel (KPA) har kommunen gjennomført en planvask for å vurdere hvilke reguleringsplaner som skal videreføres, revideres eller oppheves. Vurderingen tar utgangspunkt i planenes alder og rettsgrunnlag, der planen er at alle reguleringsplaner vedtatt etter 2008 – altså etter gjeldende plan- og bygningslov – skal beholdes, mens eldre planer, særlig fra 1960- til 2000-tallet, vurderes for oppheving. Revisor har mottatt dokumentasjon som viser kommunens gjennomgang og vurdering av disse planene. Opphevingen vil skje etter at KPA er endelig vedtatt.

7.4 Vurdering

Kommunen skal ha et arealregnskap som gir oversikt over disponibel arealbruk

Revisor vurderer at kommunen har oppfylt kravet om å etablere et arealregnskap som gir oversikt over disponibel arealbruk.

Dette begrunnes med at kommunen i 2023 har utarbeidet et dokumentert arealregnskap som gir en samlet fremstilling av utviklingen i arealbruk over tid, dagens situasjon og fremtidige behov. Regnskapet inkluderer oversikter over tilgjengelig jordbruksareal, boligareal og næringsareal, og gir dermed grunnlag for planmessige vurderinger og prioriteringer.

Kriteriet vurderes som oppfylt.

Kommunens planstrategi skal ta utgangspunkt i demografi og næringsutvikling

Revisor vurderer at kommunen har ivaretatt kravet om at planstrategien skal ta utgangspunkt i demografiske forhold og næringsutvikling.

Det fremgår av dokumentasjonen og intervjuene at kommunen har benyttet kunnskapsgrunnlag som arealregnskap, folkehelseoversikt, boliganalyser og demografiske

data ved utarbeidelsen av planstrategien. Det vises også i planstrategien til statistikk og analyser knyttet til næringsliv og sysselsetting, noe som tyder på at dette har inngått som en del av kunnskapsgrunnlaget for arbeidet med planstrategien

Kriteriet vurderes som oppfylt.

Kommuneplanen bør inneholde prioriteringer tilpasset kommunens økonomiske rammer

Revisor vurderer at det ikke foreligger dokumentasjon på at kommuneplanen inneholder tydelige prioriteringer som er tilpasset kommunens økonomiske rammer.

Kommunen har opplyst at eksisterende handlingsplaner ikke lenger anses som gjeldende, og det er ikke etablert rutiner for systematisk kobling mellom plan og økonomiplan. Det mangler dokumentasjon på hvordan økonomiske vurderinger har påvirket prioriteringer i planverket.

Kriteriet vurderes som ikke oppfylt.

Kommunen skal sikre at tiltakene i handlingsplanen for samfunnsutvikling er vurdert i økonomiplanen, og at det foreligger en dokumentert kobling mellom planlagte tiltak, økonomiske prioriteringer og faktisk gjennomføring. Dersom tiltak ikke gjennomføres, skal årsakene være tydelig begrunnet.

Revisor vurderer at kommunen i liten grad har ivaretatt kravet om å sikre kobling mellom tiltak i handlingsplanene og økonomiske prioriteringer.

Det foreligger verken en oversikt over gjennomførte tiltak, vurdering av måloppnåelse, eller tydelige begrunnelser for tiltak som ikke er gjennomført. Kommunen har selv erkjent manglende rutiner og dokumentasjon, og har uttrykt behov for forbedring på dette området.

Kriteriet vurderes som ikke oppfylt.

Kommunen bør gjennomføre en planvask ved revisjon av arealdelen for å identifisere utdaterte reguleringsplaner som bør oppheves eller justeres, med mål om å redusere dispensasjonsbehov og effektivisere saksbehandling

Revisor vurderer at kommunen har gjennomført en planvask i tilknytning til revisjonen av kommuneplanens arealdel.

Det er dokumentert at kommunen har foretatt en systematisk gjennomgang av eldre reguleringsplaner med vurdering av hvilke som skal videreføres, endres eller oppheves. Vurderingen er basert på alder og rettsgrunnlag, og hensikten er å redusere dispensasjonsbehovet og effektivisere saksbehandlingen. Oppheving skal gjennomføres etter at ny arealdel er vedtatt.

Kriteriet vurderes som oppfylt.

7.5 Konklusjon

Kommunen har i all hovedsak tilpasset planleggingen til egne behov og muligheter, men det er mangler knyttet til økonomisk prioritering og oppfølging av tiltak.

Kommunen har etablert et arealregnskap som gir oversikt over utviklingen i arealbruk, og planstrategien bygger på et bredt kunnskapsgrunnlag som inkluderer demografi, folkehelse og næringsutvikling. Dette viser at kommunen har lagt til rette for planlegging som reflekterer lokale forutsetninger og utfordringer. Det er også gjennomført en planvask for å oppdatere reguleringsplaner og redusere dispensasjonsbehovet. Samtidig fremgår det at kommuneplanen i liten grad er koblet til økonomiske prioriteringer, og at det mangler dokumentasjon på gjennomføring og måloppnåelse i handlingsplanene. Dette begrenser planens funksjon som et helhetlig styringsverktøy og reduserer muligheten for å gjennomføre tiltak i tråd med kommunens økonomiske bæreevne.

8 KONKLUSJON OG ANBEFALINGER

8.1 Konklusjon

Kommunen har i stor grad sikret en helhetlig planprosess som samlet sett ivaretar lovkrav, lokale behov og effektiv gjennomføring, men det er forbedringspunkter knyttet til økonomisk oppfølging, konkretisering av bærekraftsmål og kvaliteten i enkelte deler av planarbeidet.

Det foreligger en overordnet og systematisk tilnærming til planlegging, som bygger på brede medvirkningsprosesser, tverrsektorielt samarbeid og bruk av digitale verktøy. Planstrategien synes å være forankret i et relevant kunnskapsgrunnlag, og arealstrategien har en langsiktig horisont. Kommunen har dokumentert at innspill fra innbyggere og myndigheter er vurdert og i noen grad innarbeidet i planforslaget, noe som underbygger transparens og likebehandling. Det er likevel enkelte forhold som trekker noe ned helhetsinntrykket. Dette gjelder særlig en svak kobling mellom plan og økonomi, manglende operasjonalisering av bærekraftsmål, og at enkelte avklaringer mellom kommunen og sektormyndigheter først har kommet etter offentlig høring. Samlet sett vurderes det at kommunen har en helhetlig planprosess, men at det er behov for videre utvikling og styrking av enkelte nøkkelområder for å sikre kvalitet og gjennomføringsevne.

8.2 Anbefalinger

Revisor har følgende anbefalinger til kommunens videre planarbeid:

- Kommunen bør i kommuneplanens samfunnsdel tydeliggjøre hvordan bærekraftsmålene blir ivaretatt.
- Kommunen bør etablere en systematikk som sikrer koblingen mellom planmål, prioriterte tiltak og økonomiske rammer.
- Kommunen bør styrke det tidlige utredningsarbeidet i plansaker for å sikre bedre beslutningsgrunnlag før høring.

KILDER

Lov og forskrift

- Plan- og bygningsloven. (2008). Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven). Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-06-27-71>
- Forskrift om konsekvensutredninger. (2017). Forskrift om konsekvensutredninger etter plan- og bygningsloven. Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2017-06-21-854>
- Regjeringen (2022). *Lovkommentar til plandelen av plan- og bygningsloven*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/lovkommentar-til-plandelen-av-plan-og-bygningsloven-2022/id2904210/?ch=7>

Faglitteratur og veiledere

- Kommunal- og distriktsdepartementet. (2025). Nasjonale føringer og planoppgaver. Hentet fra: https://www.regjeringen.no/no/tema/plan-bygg-og-eiendom/plan_bygningsloven/planlegging/plansystem_prosess/nasjonale_planoppgaver/id2835787/
- Kommunal- og distriktsdepartementet. (2022). Kommuneplanens arealdel – Veileder om utarbeiding, innhold og planprosess (H-2481 B). Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/135bf8fa9f264d7b86700a7711863578/no/pdfs/h-2481-b-kommuneplanens-arealdel.pdf>
- Miljøverndepartementet. (2011). Veileder – Samfunnsdelen i kommuneplanen (T-1492). Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/493007ab4f9349a295a34982f77173ec/t-1492.pdf>
- Kommunal- og regionaldepartementet. (2007). Medvirkning i planlegging etter plan- og bygningsloven – en veileder (H-2302 B). Hentet fra: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kmd/plan/medvirkningsveileder/h2302b_veileder_medvirkning.pdf
- Kommunal- og distriktsdepartementet. (2021). Veileder om konsekvensutredning for planer etter plan- og bygningsloven. Hentet fra:

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/veileder-om-konsekvensutredning-for-planer-etter-plan-og-bygningsloven/id2864622/>

- Statsforvalteren i Nordland. (2015). Samarbeid om effektive avklaringer i arealplanleggingen: Nasjonale og vesentlig regionale interesser i arealplanleggingen i Nordland. Hentet fra: <https://www.statsforvalteren.no/siteassets/fm-nordland/dokument-fmno/plan-og-bygg/arealforvaltning/fosin/rutinebeskrivelse-for-effektive-planprosesser.pdf>
- Kommunal- og moderniseringsdepartementet. (2016). Erfaringer med samordning i planleggingen. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/erfaringer-med-samordning-i-planleggingen/id2502826/>
- Kommunal- og distriktsdepartementet. (2024). *Arealregnskap i kommuneplanlegging*. Hentet fra https://www.regjeringen.no/no/tema/plan-bygg-og-eiendom/plan_bygningsloven/planlegging/plansystem_prosess/kunnskapsgrunnlaget_plan/arealregnskap_kommuneplan/id2913557/
- Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap. (2017). *Samfunnssikkerhet i kommunens arealplanlegging: Veileder*. Hentet fra <https://www.dsb.no/siteassets/rapporter-og-publikasjoner/veileder/samfunnssikkerhet-i-kommunens-arealplanlegging.pdf>
- Distriktssenteret. Hva er planvask? Hentet fra: <https://enkelplanlegging.distriktssenteret.no/faq/hva-er-planvask>
- KS. (2025). FNs bærekraftsmål i kommunal og fylkeskommunal planlegging – hvorfor og hvordan. Hentet fra: <https://www.ks.no/contentassets/3443f5bbe825435daaf9c2384160b9da/rapportberekraftsmalplanlegging.pdf>
- Regjeringen. (2024). Bærekraftsmålene i planlegging. Hentet fra: https://www.regjeringen.no/no/tema/plan-bygg-og-eiendom/plan_bygningsloven/planlegging/fagtema/baerekraft_i_planlegging/id2846205/
- Norges Kommunerevisorforbund. (2023). Veileder i forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll. Hentet fra: https://www.nkrf.no/filarkiv/File/Publikasjoner/Veileder_forvaltningsrevisjon_og_eierskapskontroll_10_2023_FERDIG.pdf

Annet

- Direktoratet for forvaltning og økonomistyring. (2022). Intervju som metode. Anskaffelser.no. Hentet fra: <https://anskaffelser.no/verktoy/veiledere/intervju-som-metode>
- Friberg, J. H. (2019). Tvilsomme informanter, troverdig forskning? Norsk sosiologisk tidsskrift, 3(2), 119–136. Hentet fra: <https://doi.org/10.18261/issn.2535-2512-2019-02-02>
- Vefsn kommune. (2023). Planstrategi Vefsn kommune 2024–2027. Hentet fra: <https://img7.custompublish.com/getfile.php/5337259.2067.kmqqubmskzsisp/Planstrategi%2B2024-2027.pdf?return=www.vefsn.kommune.no>

VEDLEGG 1 – UTLEDNING AV REVISJONSKRITERIER

Ifølge forskrift om kontrollutvalg og revisjon (§15) skal det etableres revisjonskriterier for gjennomføring av forvaltningsrevisjon. Revisjonskriterier er de krav og forventninger som forvaltningsrevisjonsobjektet skal revideres/vurderes i forhold til. Disse kriteriene skal være begrunnet i, eller utledet av, autoritative kilder innenfor det reviderte området. Slike autoritative kilder kan være lov, forskrift, forarbeider, rettspraksis, politiske vedtak (mål og føringer), administrative retningslinjer, samt statlige føringer og praksis.

I denne forvaltningsrevisjonen er følgende kilder benyttet til å utlede revisjonskriteriene:

- Plan- og bygningsloven. (2008). *Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven)*. Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-06-27-71>
- Forskrift om konsekvensutredninger. (2017). *Forskrift om konsekvensutredninger etter plan- og bygningsloven*. Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2017-06-21-854>
- Regjeringen (2022). *Lovkommentar til plandelen av plan- og bygningsloven*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/lovkommentar-til-plandelen-av-plan-og-bygningsloven-2022/id2904210/?ch=7>
- Kommunal- og distriktsdepartementet. (2022). *Kommuneplanens arealdel – Veileder om utarbeiding, innhold og planprosess (H-2481 B)*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/135bf8fa9f264d7b86700a7711863578/no/pdfs/h-2481-b-kommuneplanens-arealdel.pdf>
- Miljøverndepartementet. (2011). *Veileder – Samfunnsdelen i kommuneplanen (T-1492)*. Klima- og forurensningsdirektoratet. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/493007ab4f9349a295a34982f77173ec/t-1492.pdf>
- Kommunal- og regionaldepartementet. (2007). *Medvirkning i planlegging etter plan- og bygningsloven – en veileder (H-2302 B)*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kmd/plan/medvirkningsveileder/h2302b-veileder-medvirkning.pdf>
- Kommunal- og distriktsdepartementet. (2021). *Veileder om konsekvensutredning for planer etter plan- og bygningsloven*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/veileder-om-konsekvensutredning-for-planer-etter-plan-og-bygningsloven/id2864622/>

- Regjeringen. *Nasjonale føringer og planoppgaver.* Hentet fra: https://www.regjeringen.no/no/tema/plan-bygg-og-eiendom/plan_bygningsloven/planlegging/plansystem_prosess/nasjonale_planoppgaver/id2835787/
- Statsforvalteren i Nordland. (2015). *Samarbeid om effektive avklaringer i arealplanleggingen: Nasjonale og vesentlig regionale interesser i arealplanleggingen i Nordland.* Hentet fra: <https://www.statsforvalteren.no/siteassets/fm-nordland/dokument-fmno/plan-og-bygg/arealforvaltning/fosin/rutinebeskrivelse-for-effektive-planprosesser.pdf>
- Kommunal- og moderniseringsdepartementet. (2016). *Erfaringer med samordning i planleggingen.* Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/erfaringer-med-samordning-i-planleggingen/id2502826/>
- Kommunal- og distriktsdepartementet. (2024). *Arealregnskap i kommuneplanlegging.* Hentet fra https://www.regjeringen.no/no/tema/plan-bygg-og-eiendom/plan_bygningsloven/planlegging/plansystem_prosess/kunnskapsgrunnlaget_plan/arealregnskap_kommuneplan/id2913557/
- Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap. (2017). *Samfunnssikkerhet i kommunens arealplanlegging: Veileder.* Hentet fra <https://www.dsb.no/siteassets/rapporter-og-publikasjoner/veileder/samfunnssikkerhet-i-kommunens-arealplanlegging.pdf>
- Kartverket. (2025). *Forvaltning av planregister.* Hentet fra <https://kartverket.no/geodataarbeid/planarbeid/forvaltning-av-planregister>
- Distriktsenteret. *Hva er planvask?* Hentet fra: <https://enkelplanlegging.distriktsenteret.no/faq/hva-er-planvask>
- Vefsn kommune. (2023). *Planstrategi Vefsn kommune 2024-2027.* Hentet fra: <https://img7.custompublish.com/getfile.php/5337259.2067.kmqqubmskzsjs/Planstrategi%2B2024-2027.pdf?return=www.vefsn.kommune.no>

En helhetlig og velfungerende planprosess i kommunen forutsetter at planverket er lovmessig forankret og oppdatert i samsvar med nasjonale og regionale føringer. Plan- og bygningsloven pbl. § 10-1 krever at kommunestyret minst én gang i hver valgperiode vedtar en planstrategi, som skal bygge på en drøfting av kommunens planbehov. Dette innebærer at kommunen må vurdere hvilke planer som skal videreføres, revideres eller utarbeides, og sikre at de er i tråd med nasjonale og regionale retningslinjer. Pbl. § 11-5 slår fast at kommuneplanens arealdel skal angi hovedtrekkene i arealdisponeringen og sikre en langsiktig sammenheng mellom samfunnsutvikling og arealbruk. Pbl § 6-2 bestemmer at statlige planretningslinjer, som konkretisere nasjonale forventningene til planleggingen, skal gjelde for kommunal planlegging

etter loven¹¹. Fra 1.juli 2025 stiller også kart- og planforskriften § 12 krav om at kommuner skal ha et digitalt planregister som inneholder opplysninger om gjeldende arealplaner og bestemmelser, både vedtatte og under arbeid ¹².

Bred medvirkning fra innbyggere og berørte sektormyndigheter er sentralt i kommunens planprosesser. Pbl. § 5-1 stiller krav om at kommunen skal legge til rette for medvirkning i planprosesser, med særlig ansvar for å sikre aktiv medvirkning fra grupper som krever spesiell tilrettelegging, herunder barn og unge. Ifølge veilederen "Medvirkning i planlegging" (H-2302 B, s. 24) skal kommunen også dokumentere hvordan innspill er vurdert og eventuelt innarbeidet i planvedtaket, jf. pbl § 11-14 annet ledd. Samme veileder anbefaler også informasjonsmøter eller annen aktiv dialog med innbyggere og interessenter (H-2302 B, s. 44). Forslag til kommuneplanens samfunnsdel og arealdel skal sendes ut på høring til relevante offentlige og private aktører, jf. pbl. § 5-2 første ledd og 11-14 første ledd.

Norge har sluttet seg til FNs 17 bærekraftsmål, som er det politiske hovedsporet for internasjonale utfordringer. Ifølge Vefsn kommunes planstrategi er bærekraftsmålene grunnleggende også for lokal planlegging ¹³. I pbl. § 4-2 annet ledd fastsetter at kommuneplaner med retningslinjer eller rammer for framtidig utbygging skal inneholde en særskilt vurdering – en konsekvensutredning – av planens virkninger for miljø og samfunn. Selv om varigheten for kommuneplanens arealdel ikke er lovfestet, anbefales det at planen har en varighet på minst 12 år, jf. Kommuneplanens arealdel – Veileder om utarbeiding, innhold og planprosess (H-2481 B) side 181. Kommunen skal også sørge for at det blir gjennomført ROS-analyser til arealdelen, jf. pbl. § 4-3, 1. ledd. ROS-analysen skal vurdere klimarisiko og naturfarer, og vurderingene skal dokumenteres og legges til grunn i planprosessen, og at disse vurderingene dokumenteres i planprosessen, jf. statlige planretningslinjer for klima og energi avsnitt 5.3, samt direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap sin veileder for «samfunnssikkerhet i kommunens arealplanlegging»¹⁴, side 27.

---

¹¹ Regjeringen (2022). *Lovkommentar til plandelen av plan- og bygningsloven*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/lovkommentar-til-plandelen-av-plan-og-bygningsloven-2022/id2904210/?ch=7>

¹² Kartverket. (2025). *Forvaltning av planregister*. Hentet fra <https://kartverket.no/geodataarbeid/planarbeid/forvaltning-av-planregister>

¹³ Planstrategi Vefsn kommune 2024-2027, side 5.

¹⁴ Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap. (2017). *Samfunnssikkerhet i kommunens arealplanlegging: Veileder*. Hentet fra <https://www.dsb.no/siteassets/rapporter-og-publikasjoner/veileder/samfunnssikkerhet-i-kommunens-arealplanlegging.pdf>

For å sikre forutsigbarhet og likebehandling i beslutningsprosesser må kommunen følge tydelige prosedyrekrav i plan- og bygningsloven. Planforslag skal legges ut til offentlig ettersyn i minst seks uker før behandling i kommunestyret og kunngjøres i minst én lokalavis samt på internett, jf. pbl. § 11-14. Kommunen skal dokumentere alle høringsinnspill og gi tilbakemelding til deltakerne om hvordan disse er vurdert og eventuelt innarbeidet (H-2302 B, s. 24).

Effektivisering og kvalitet i planleggingen forutsetter gode rutiner for samordning med ulike aktører. Ifølge Statsforvalteren i Nordland sin veileder «Samarbeid om effektive avklaringer i arealplanleggingen: Nasjonale og vesentlig regionale interesser i arealplanleggingen i Nordland» er det på side 11 har kommunen, statlige organer og fylkeskommunen et felles ansvar for å sikre effektive planprosesser. Dialog forutsetter fleksibilitet og ansvar hos aktørene. Ifølge veilederen «Erfaringer med samordning gjennom planlegging etter plan- og bygningsloven» side 36-37, er det en utfordring at sektormyndigheter ofte avventer formell høring før de gir tilbakemeldinger, blant annet på grunn av usikkerhet om hvorvidt tidlige avklaringer vil bli videreført. Dette fremhever viktigheten av at kommunen utarbeider et godt beslutningsgrunnlag tidlig. Planforslag til kommuneplanens arealdel skal også konsekvensutredes med vurdering av naturmangfold, jf. Veileder for «Konsekvensutredninger for planer etter plan- og bygningsloven» side 31. Digitale verktøy anbefales som del av effektiv planlegging, jf. Planstrategi Vefsn kommune 2024-2027, s. 7 og pbl. § 5-2 tredje ledd.

Når det gjelder tilpasning av planleggingen til kommunens behov og muligheter, har kommunen i sin planstrategi vist til pålegg fra Statsforvalteren om å utarbeide et arealregnskap, jf. Planstrategi Vefsn kommune 2024–2027, s. 3. Dette samsvarer med anbefalingene fra Kommunal- og distriktsdepartementet, som understreker at hensikten med arealregnskapet er å legge til rette for vurderinger rundt disponering av areal i kommuneplanen¹⁵. I veilederen til kommunal planstrategi pekes det på at relevante tema for å beskrive utviklingstrekk og utfordringer som grunnlag for å vurdere planbehovet kan inkludere befolkningsutvikling og -sammensetning, levekår og folkehelse, næringsliv og sysselsetting, boligbygging m.m., jf. veileder til kommunal planstrategi s. 23¹⁶. Plan- og bygningsloven § 11-

---

¹⁵ Kommunal- og distriktsdepartementet. (2024). *Arealregnskap i kommuneplanlegging*. Hentet fra https://www.regjeringen.no/no/tema/plan-bygg-og-eiendom/plan_bygningsloven/planlegging/plansystem_prosess/kunnskapsgrunnlaget_plan/arealregnskap_kommuneplan/id2913557/

¹⁶ Kommunal- og distriktsdepartementet. (2024). *Kommunal planstrategi 2024*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/cc0ce62e95c44e6bbd965687e00981a6/no/pdfs/kommunal-planstrategi-2024.pdf>

1 fastsetter også at kommunen skal utarbeide en handlingsdel som konkretiserer hvordan samfunnsdelens målsettinger skal følges opp i løpet av fireårsperioden. Videre krever kommuneloven § 14-4 at økonomiplanen viser hvordan langsiktige utfordringer, mål og strategier i kommunale planer følges opp, noe som innebærer en forpliktende kobling mellom tiltak i handlingsplanen og økonomiske prioriteringer. Dette bidrar til å sikre at planlagte tiltak faktisk gjennomføres, og dersom tiltak ikke blir realisert, må årsakene til dette være tydelig dokumentert (pbl. § 11-1, kommuneloven § 14-4).

Til slutt bør kommunen vurdere behovet for en planvask ved revisjon av arealdelen. Dette innebærer å identifisere og vurdere utdaterte reguleringsplaner som bør justeres eller oppheves, for å redusere dispensasjonsbehov og effektivisere saksbehandling, jf. Distriktsenteret. *Hva er planvask?*

Følgende revisjonskriterier er på bakgrunn av dette utledet:

1. Lovmessig forankring og oppdatering av planverket

- Kommunen skal ha en planstrategi som er vedtatt av kommunestyret minst én gang i hver valgperiode, og som bygger på en drøfting av kommunens planbehov
- Kommuneplanens arealdel skal angi hovedtrekkene i arealdisponeringen og sikre en langsiktig sammenheng mellom samfunnsutvikling og arealbruk
- Kommunen skal ha et oppdatert planregister som gir oversikt over gjeldende planer
- Kommunen skal ha rutiner for å sikre at planene er i tråd med statlige planretningslinjer

2. Medvirkning fra innbyggere og tverrsektorielt samarbeid

- Kommunen skal gjennomføre høringer og medvirkningsprosesser
- Kommunen bør gjennomføre informasjonsmøter eller annen dialog med innbyggere i planprosesser
- Kommunen skal involvere berørte sektormyndigheter i utarbeiding av planer

3. Integrering av bærekraftige prinsipper og en langsiktig tilnærming i planleggingen

- Kommuneplanen skal inneholde konkrete mål for bærekraftig utvikling
- Kommunen skal vurdere konsekvenser for miljø og samfunn i planarbeidet
- Kommuneplanen arealdel bør ha en varighet på minst 12 år
- Kommunen skal gjennomføre en risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS-analyse) som vurderer klimarisiko og naturfarer, og denne skal legges til grunn for arealplanlegging og dokumenteres i planprosessen

4. Forutsigbarhet og likebehandling i beslutningsprosesser

- Kommunen skal aktivt informere om høringer i plansaker på tilgjengelige plattformer for å sikre at berørte parter har kunnskap om høringsmuligheten
- Kommunen skal legge forslag til kommuneplanens samfunnsdel og arealdel ut til offentlig høring i minst seks uker før behandling i kommunestyret.

- Kommunen skal dokumentere og offentliggjøre innspill fra høringsprosessen og gi tilbakemelding til deltakerne om hvordan innspillene er vurdert og eventuelt innarbeidet i planvedtaket

5. Effektivisering av arbeidsprosesser og styrking av kvaliteten på planarbeidet

- Kommunen bør bruke digitale verktøy aktivt i planprosessene
- Kommunen skal gjennomføre en konsekvensutredning ved utarbeidelse av kommuneplanens arealdel og sikre at virkninger for naturmangfold vurderes som en del av utredningen.
- Kommunen skal sikre at alle plansaker er tilstrekkelig utredet før de sendes på høring, slik at berørte myndigheter har et godt grunnlag for å ta stilling til saken
- Kommunen skal tilrettelegge for en effektiv og godt samordnet arealplanlegging som sikrer tydelige avklaringer, forutsigbarhet og samarbeid mellom berørte aktører

6. Tilpasning av planleggingen til kommunens behov og muligheter

- Kommunen skal ha et arealregnskap som gir oversikt over disponibel arealbruk
- Kommunens planstrategi skal ta utgangspunkt i demografi og næringsutvikling
- Kommuneplanen bør inneholde prioriteringer tilpasset kommunens økonomiske rammer
- Kommunen skal sikre at tiltakene i handlingsplanen for samfunnsutvikling er vurdert i økonomiplanen, og at det foreligger en dokumentert kobling mellom planlagte tiltak, økonomiske prioriteringer og faktisk gjennomføring. Dersom tiltak ikke gjennomføres, skal årsakene være tydelig begrunnet.
- Kommunen bør gjennomføre en planvask ved revisjon av arealdelen for å identifisere utdaterte reguleringsplaner som bør oppheves eller justeres, med mål om å redusere dispensasjonsbehov og effektivisere saksbehandling

VEDLEGG 2 – UTTALELSE

REVISJON MIDT-NORGE SA
Brugata 2
7715 STEINKJER

Dato: 06.08.2025
Saksb: Hubertina Doeven
Telefon: 902 04 963
Saknr:2025/1295-7
Deres ref:

Svar fra Vefsn kommune på utkast til rapport Forvaltningsrevisjon Plan

På vegne av kommunedirektøren i Vefsn kommune og ihht. forskrift om kontrollutvalg og revisjon §14, gir Vefsn kommune herved en uttalelse til utkast til forvaltningsrevisjonsrapporten. Det ble gitt en frist til oss til 18 august. Vi anser oss derfor å være godt innenfor fristen.

Vi har sammenfattet våre kommentarer i et eget notat som legges ved dette oversendelsesbrevet. For oversiktligheten har vi vist til sidetallet og kopiert inn de aktuelle avsnittene som kommenteres. Dersom noe er uklart eller det er behov for nærmere forklaring om våre kommentarer, er jeg fortsatt kontaktpersonen og er tilgjengelig på email og telefon som er kjent fra før. Min ferie er nå avviklet.

Med hilsen
Hubertina Doeven
Enhetsleder plan- og utvikling

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og er derfor ikke signert

Kopi til:
Erlend Eriksen
Charles-Edmond Francois
Petter Meldal Nilsskog

Vedlegg:
Kommentarer til utkast Forvaltningsrevisjon - Planarbeid - Vefsn kommune

Dato: 06.08.2025

Notat

Kommentarer til utkast Forvaltningsrevisjon - Planarbeid - Vefsn kommune

Administrasjonen har følgende kommentarer til oversendt utkast fra Revisjon Midt-Norge SA, datert 19.07.2025:

Side 8

- Kontrollutvalget gav innspill om at kommunen potensielt bruker mye tid på behandling av dispensasjonssaker i byggesaker og at det kan være interessant med en fremstilling av statistikk for dette.

Vår kommentar: Frasen «bruker mye tid på behandling av dispensasjonssaker» er flertydig og kan tolkes på to ulike måter:

Tolkningsalternativ 1: «har lang saksbehandlingstid ved behandling av dispensasjonssaker»

Tolkningsalternativ 2: «bruker mye tid på behandling av dispensasjonssaker fordi det er mange dispensasjonssøknader».

Dette er en bestilling fra kontrollutvalget og de opplever det slik at disse saker tar lang tid, men vi har jo konkret dokumentasjon at det ikke stemmer. Det vil si de sakene som tar tid har som oftest sammenheng med at eksterne aktører ikke leverer, eller gjerne søkeren selv som ikke ettersender manglende opplysninger. Da blir slike saker gjerne ligge en stund, men fra vår side er det sjelden at fristen på 12 uker overskrides.

Side 10

- Fagleder plan- og utvikling

Vår kommentar: Faglederen har følgende tittel: Fagleder plan og byggesak. Plan og utvikling består også av landbruk, skattekontor og kart og oppmåling, se pkt. under s. 12.

Side 12

- Enheten består i tillegg av to byggesaksbehandlere og fire planleggere. Én av planleggerne har ansvar for å arbeide fullt ut med kommuneplanens arealdel.

Vårt forslag: «Enheten består av flere faggrupper – Landbruk, Kart/Oppmåling, Kommunale Avgifter, Vannkoordinator og Plan og byggesak. Sistnevnte faggruppens leder har fagansvaret for to byggesaksbehandlere og fire planleggere. Én av planlegger har pr. i dag ansvar for å arbeide fullt ut med kommuneplanens arealdel.»

Side 12

- Kommunen har et eget politisk utvalg for samfunnsutvikling og infrastruktur.

Vårt forslag: «Kommunen har eget politisk utvalg for samfunnsutvikling og infrastruktur, som fungerer som rådgivende organ for planutvalget som er formannskapet. Formannskapet er vedtaksmyndighet etter delegering fra kommunestyret.»

Side 15

- ~~Kommunen er nettopp ferdig med sin siste runde med offentlig ettersyn for kommuneplanens arealdel (KPA).~~

Før denne setningen bør det tydeliggjøres at arbeidet med KPA i grunn startet i 2018, men av kapasitetsmessige utfordringer (annet presserende planarbeid) stoppet opp og revitalisert i 2022 (med ny medarbeider). Derfor foreslår vi denne setningen under kap. 2.3.2:

Vårt forslag: «Kommuneplanens arealdel (KPA) er fra 2004 og oppstart for ny KPA skjedde i 2018 med planprogram. Av kapasitetsmessige utfordringer ble ikke dette arbeidet videreført før høsten 2022. Planprogrammet ble da fornyet og forenklet, og planforslag utarbeidet. Kommunen har pr. i dag planforslaget lagt ut til andre gangs offentlig ettersyn.»

Side 15

- ~~Det er utarbeidet en handlingsdel for de tre satsingsområdene kalt handlingsplan samfunnsutvikling.~~

Vårt forslag: «Det er utarbeidet tre handlingsdeler, en for hver kommunalsjef. Alle tre handlingsdelene skal bidra til realisering av de tre satsningsområdene.»

Side 16

- Kommunen opplyser at den prøver å gjøre planene tilgjengelige på hjemmesiden, men det fremgår av intervjuopplysninger at det fortsatt er usikkerhet internt om hvor alle planer finnes og om planoversikten er fullstendig. Det er også uttrykt et behov for å få bedre oversikt over hvilke planer som er gjeldende, og å gjøre denne informasjonen mer tilgjengelig.

Vår kommentar: Dette ble nok litt feil oppfattet fra intervjuene. Usikkerheten er knyttet til temaplanene og ikke arealplanene. Registerne på arealplaner.no og kommunekart.com er oppdatert når det gjelder arealplaner og er svært godt ivaretatt i våre registre. Vi mener det er en fordel om dette beskrives spesifikt for å tydeliggjøre hva som er utfordringen.

Det som vi påpeker her gjentas på side 18 og 19:

Side 18

- Samtidig indikerer intervjuopplysninger at det internt er usikkerhet om oversikten er fullstendig, og at det er behov for bedre struktur og tilgjengelighet i planinformasjonen. Dette peker på mangler i den samlede oversikten og aktualiteten til planregisteret.

Side 19

- Dette sikrer formell og innholdsmessig forankring. Samtidig viser vurderingen at kommunens planregister ikke gir en fullstendig oversikt over gjeldende planer, og at det er behov for bedre struktur og oppdatering av innholdet.

Vår kommentar: Som nevnt ovenfor er usikkerheten knyttet til temaplanene, og de planene som ligger i de andre tjenesteområder. Alle arealplaner, både gamle scanna (ikke-digitaliserte) planer, oppdaterte digitale planer etter gammel plan- og bygningslov og alle nye planer etter pbl-2008 er fullt ut registrert. Vi ber om at dette blir tydeliggjort.

Side 20

- Etter et skifte i bemanning ble planarbeidet tatt opp igjen av nåværende fagleder, som da var nytilsatt, og planprogrammet ble forenklet og sendt på ny høring.

Vår kommentar: Vi ber om deler av setningen strykes, da planarbeidet ble tatt opp av plangruppen (faggruppen) som helhet, og ikke bare av faglederen.

Side 21

- Videre fremgår det at kommunen har mottatt møtereferater fra konsultasjoner med reinbeitedistriktene Røssåga/Toven og Jillen-Njaarke, hvor det fremgår hvilke tema som ble diskutert og hvordan disse er håndtert videre i planarbeidet.

Vår kommentar: Det er kommunen som skriver referatene fra konsultasjonene ihht. krav nedfelt i loven, slik at vi foreslår følgende ordlyd:

«Videre fremgår det at kommunen har avholdt konsultasjoner med reinbeitedistriktene Røssåga/Toven og Jillen-Njaarke, hvor det av møtereferatene fremgår hvilke tema som ble diskutert og hvordan disse er håndtert videre i planarbeidet.»

Side 22

- **Revisor vurderer at kommunen i hovedsak oppfyller kravet om å gjennomføre høringer og medvirkningsprosesser i planarbeidet.**
Dette begrunnes med at planprogrammet for kommuneplanens arealdel har vært sendt på høring to ganger, og at planen har vært til behandling i medvirkningsorgan som ungdomsråd og eldreråd.

Vår kommentar og presisering: Det stemmer ikke at planprogrammet har vært på høring to ganger. Planprogrammet er behandlet *politisk* to ganger. En gang da det ble sendt på høring og en gang da det ble fastsatt. Det var altså en gang på høring. Planforslaget har vært to ganger på høring.

Hubertina Doeven
Enhetsleder plan- og utvikling

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og er derfor ikke signert

Hovedkontor: Brugata 2, Steinkjer

Tlf. 907 30 300 - www.revisjonmidt norge.no